

ΙΣΤΟΡΙΑ & ΘΕΩΡΙΑ 7_ ΕΜΒΑΘΥΝΣΕΙΣ_
ΑΙΣΘΗΤΙΚΗ ΘΕΩΡΗΣΗ ΤΗΣ ΑΡΧΙΤΕΚΤΟΝΙΚΗΣ

ΠΟΛΥΚΑΤΟΙΚΙΑ ΣΤΗΝ ΗΡΩΔΟΥ ΑΤΤΙΚΟΥ 17_ ΤΑΚΗΣ ΖΕΝΕΤΟΣ

7ο ΕΞΑΜΗΝΟ_ ΑΚΑΔΗΜΑΪΚΟ ΕΤΟΣ: 2013-2014

ΔΙΔΑΣΚΩΝ: Π. ΤΟΥΡΝΙΚΙΩΤΗΣ

ΣΠΟΥΔΑΣΤΙΚΗ ΟΜΑΔΑ: ΕΦΡΑΪΜ ΧΑΡΟΥΛΑ_ ΠΑΠΑΓΕΩΡΓΙΟΥ ΣΟΦΙΑ_ ΤΣΟΥΜΠΡΗ ΔΗΜΗΤΡΑ_

ΧΡΗΣΤΙΔΗ ΝΙΚΟΛΕΤΤΑ_ ΧΡΙΣΤΟΦΟΡΟΥ ΜΑΡΙΑ

ΤΟ ΠΡΟΦΙΛ ΤΟΥ ΑΡΧΙΤΕΚΤΟΝΑ

«Ήταν μεγαλοφυΐα αλλά δυστυχώς δεν αναγνώρισε κανείς την ικανότητα του, δεν μπορούσε να βρει πελάτη.

Ήταν και λίγο τρελός... γιατί αυτός κοιμόταν όλη μέρα. Όλη μέρα κοιμόταν κι εργαζόταν όλη νύχτα.

Καταρχήν του μιλούσες και σχεδίαζε... προοπτικά.

*Πολύ προχωρημένος για την εποχή του»**

ΒΙΟΓΡΑΦΙΚΑ ΣΤΟΙΧΕΙΑ

Ο Τάκης Ζενέτος γεννήθηκε στην Αθήνα το 1926. Ο πατέρας του, Χρήστος, με καταγωγή από τη Στεμνίτσα, διατηρούσε κοσμηματοπωλείο στην Αθήνα.

Από μικρή ηλικία έδειξε ενδιαφέρον και ικανότητες στο σχέδιο. Με παρότρυνση οικογενειακού φίλου, προσανατολίστηκε στις αρχιτεκτονικές σπουδές στη Γαλλία. Με στόχο αυτό αρχίζει προετοιμασία στο φροντιστήριο αρχιτεκτονικού σχεδίου, «Σχολή Αρχιτεκτονικών Μελετών», που είχαν ιδρύσει κατά τη γερμανική Κατοχή οι αρχιτέκτονες Μανώλης Λαζαρίδης, Λεωνίδα Μπόνης, Νικόλας Κακούρης και Γεώργιος Βυριώτης.

ΑΚΑΔΗΜΑΪΚΗ ΠΟΡΕΙΑ

Το 1945 πάει με υποτροφία της Γαλλικής Κυβέρνησης στο Παρίσι και τον Ιανουάριο του 1946 αρχίζει τις σπουδές του στην École des Beaux Arts στο atelier του Otello Zanaroni. Το 1952 ολοκληρώνει τον κύκλο φοίτησης στη Σχολή και το 1953 παρουσιάζει τη διπλωματική του εργασία με θέμα «Μικρόπολις – Αυτόνομη επαρχιακή οικιστική μονάδα» και παίρνει το δίπλωμα της Γαλλικής Κυβέρνησης (D.P.L.G.).

Κατά τη διάρκεια των σπουδών του «αποκαλύπτεται μέσα από τη δουλειά του ένας αρχιτέκτονας graphiste, περιζήτητος από τα μεγάλα γραφεία». Από το 1952 μέχρι το 1955 εργάστηκε σε διάφορα γραφεία στη Γαλλία.

ΕΠΑΓΓΕΛΜΑΤΙΚΗ ΠΟΡΕΙΑ ΜΕΧΡΙ ΤΗ ΓΝΩΡΙΜΙΑ ΤΟΥ ΜΕ ΤΟΝ ΚΑΡΟΛΟ ΦΙΞ

Το 1955 επέστρεψε οριστικά στην Αθήνα και ίδρυσε δικό του γραφείο μελετών. Τα πρώτα χρόνια της επαγγελματικής του δραστηριότητας είναι ιδιαίτερα γόνιμα, με σημαντικότερα έργα τα εργοστάσια Φιξ και APCO, τις μονοκατοικίες της Siemens, στο Καβούρι, στο Ψυχικό και τη Γλυφάδα και τις πολυκατοικίες στην οδό Αμαλίας και στην οδό Ηρώδου Αττικού. Μέχρι το 1962 παρέμεινε ουσιαστικά άγνωστος, ενώ στη δημοσίευση του έργου του συνέβαλε πολύ ο Ορέστης Δουμάνης.

Ο ΑΡΧΙΤΕΚΤΟΝΑΣ ΣΤΑ ΜΑΤΙΑ ΤΟΥ ΠΕΛΑΤΗ

Όπως μας είπε ο Κάρολος Φιξ, στην άτυπη συνέντευξη που του πήραμε, γνώρισε τον Τάκη Ζενέτο μέσω του δικηγόρου του, ο οποίος ήταν θείος του Ζενέτου. Τότε ο Ζενέτος ήταν νεαρός αρχιτέκτονας, σχεδόν μόλις είχε επιστρέψει από τη Γαλλία και δεν ήταν ευρέως γνωστός. Ήταν άνθρωπος που ενέπνεε σεβασμό και από τα λεγόμενα του κυρίου Φίξ είχε μια αρκετά καλή σχέση και συνεργασία με τους πελάτες του. «εγώ τον αγαπούσα πολύ, τον σεβόμουνα το Ζενέτο, ήταν πραγματικά αξιόλογος...

*Καταρχήν του μιλούσες και σχεδίαζε... προοπτικά. Μου είχε κάνει κάτι σχέδια... μια βίλα κάποτε ήθελα να κάνω στο Καβούρι, τελικά δεν την έκανα, στην οποία είχε κάνει ένα κέλυφος, διαστημικά πράγματα...»**

* Αποσπάσματα από τη συνάντηση που είχαμε με τον κύριο Κάρολο Φιξ.

ΠΗΓΗ για τα Βιογραφικά στοιχεία του Τάκη Ζενέτου: ΤΑΚΗΣ Χ. ΖΕΝΕΤΟΣ - ΨΗΦΙΑΚΑ ΟΡΑΜΑΤΑ ΚΑΙ ΑΡΧΙΤΕΚΤΟΝΙΚΗ, Ελένη Καλαφάτη, Δημήτρης Παπαλεξόπουλος, εκδόσεις LIBRO

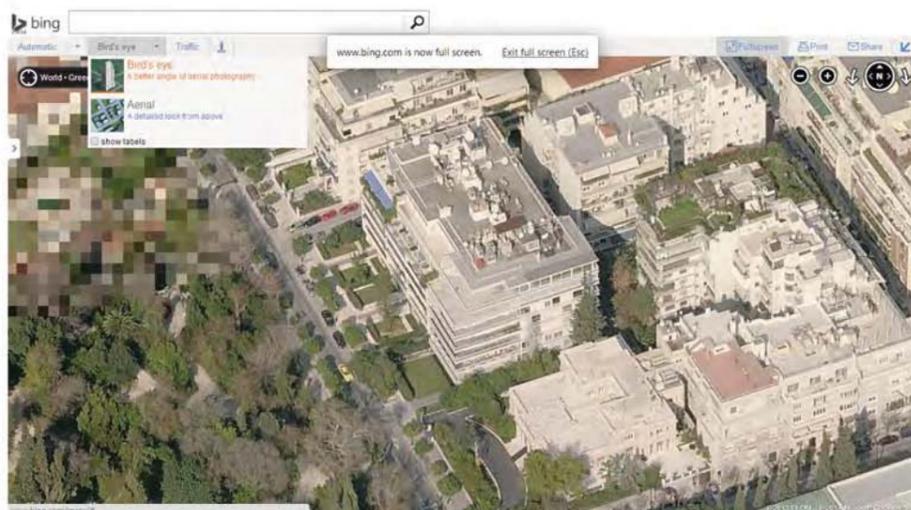
_ΤΟ ΚΤΗΡΙΟ ΣΤΟΝ ΤΟΠΟ ΚΑΙ ΤΟ ΧΡΟΝΟ

Το κτήριο βρίσκεται στην οδό Ηρώδου Αττικού 17, ακριβώς απέναντι από τον Εθνικό Κήπο. Η μελέτη για την κατασκευή του ξεκίνησε το 1959, από τον Τάκη Ζενέτο, ενώ προηγήθηκε μελέτη από τον Σακελάριο, η οποία απορρίφθηκε. Βρισκόταν δίπλα από το Προεδρικό Μέγαρο και αρκετά κοντά στα ανάκτορα (σήμερα Μέγαρο Μαξίμου και κτήριο της Βουλής αντίστοιχα).

Στη θέση της πολυκατοικίας βρισκόταν το **ορφανοτροφείο Αμαλείον**, το οποίο ιδρύθηκε το 1854 από την βασίλισσα Αμαλία. Όταν αυτό κατεδαφίστηκε, το οικόπεδο χωρίστηκε

σε μικρότερες ιδιοκτησίες, οι οποίες πουλήθηκαν σε διάφορους ιδιοκτήτες.

Το οικόπεδο, στο οποίο βρίσκεται η πολυκατοικία, αγοράστηκε από τον Κάρολο Φιξ την δεκαετία του 1950, ο οποίος ήταν ο ιδιοκτήτης της γνωστής ζυθοποιίας Φιξ, με σκοπό να στεγαστούν εκεί ο ίδιος και τα μέλη της οικογένειάς του (η μητέρα και τα αδέρφια του). Σήμερα, η οικογένεια Φιξ διατηρεί εκεί κάποια διαμερίσματα, ενώ άλλα πουλήθηκαν σε άλλους ιδιοκτήτες.

Το ορφανοτροφείο "Αμαλείον", που βρισκόταν στη θέση της πολυκατοικίας, σε σκίτσο του 1882.

ΓΕΝΙΚΕΣ ΕΝΤΥΠΩΣΕΙΣ ΑΠΟ ΤΟ ΚΤΗΡΙΟ

Η πολυκατοικία έχει διακριτική παρουσία στην πόλη, ενώ ταυτόχρονα εκπέμπει και μια ιδιαίτερη δυναμική. Οι όψεις είναι αφαιρετικές και διαμορφώνονται με κατ' επανάληψη μεγάλα ανοίγματα και συνεχή μπαλκόνια, που προσφέρουν θέα στην πόλη.

Τα πατώματα δημιουργούνται με πλάκες σάντουιτς (χωρίς δοκούς), οι οποίες τονίζουν το στοιχείο της οριζοντιότητας στην όψη και της διαίρεσής της σε ζώνες, κάτι που συναντάμε και σε άλλα κτήρια του Ζενέτου.

Ιδιαίτερη εντύπωση προκαλεί η είσοδος στο κτήριο.

Αυτή γίνεται από την πιλοτή, στην οποία υπάρχει έντονο το υδάτινο στοιχείο. Η είσοδος διαμορφώνεται με γυαλί περιμετρικά, ενώ υπάρχουν επίσης θέσεις στάθμευσης για τους κατοίκους.

Η μετάβαση από το δημόσιο στον ιδιωτικό χώρο γίνεται με μια ζώνη πρασίνου, ενώ και το όριο της ιδιοκτησίας σηματοδοτείται με φύτευση.

Από το επίπεδο της εισόδου, η δομή του κτηρίου δημιουργεί ενδιαφέρουσες οπτικές φυγές, ενώ το υγρό στοιχείο προσφέρει μια ιδιαίτερη ατμόσφαιρα.

ΤΟ ΔΙΠΟΛΟ: ΠΕΛΑΤΗΣ <=> ΑΡΧΙΤΕΚΤΟΝΑΣ

Ο Πελάτης Κάρολος Φιξ
Γιος του Ιωάννη Φιξ
Σπουδάζει Χημικός Μηχανικός στη
Λοζάννη και το 1950 αναλαμβάνει
τη διοίκηση της ζυθοποιίας Φιξ.

Ο ΑΡΧΙΤΕΚΤΟΝΑΣ ΖΕΝΕΤΟΣ

Τι του ζητήθηκε
Μια πολυκατοικία στο οικόπεδο
της Ηρώδου Αττικού για ίδια
χρήση σε μεγάλο μέρος και για
εμπορική εκμετάλλευση.

Η σχέση του πελάτη και του
αρχιτέκτονα

Αποσπάσματα από την συνέντευξη:

*Κάρολος Φιξ: "Κάναμε και παρέα,
ήταν ευχάριστος... βγαίναμε έξω
μαζί το βράδυ, ήμασταν φίλοι"*

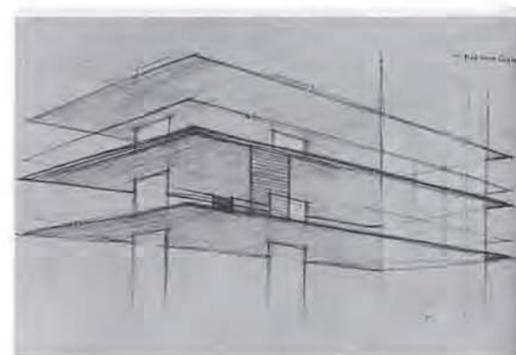
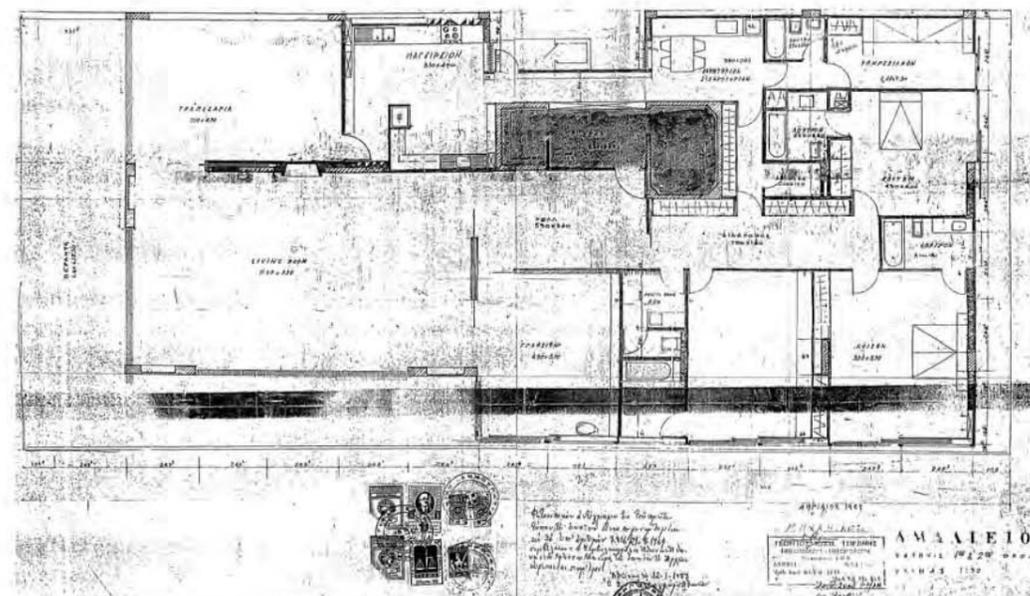
*"Φοιτήτριες: Ο πελάτης έπαιρνε
μέρος στο σχεδιασμό;*

*Κάρολος Φιξ: "Εγώ έπαιρνα, τώρα οι
άλλοι πελάτες δεν ξέρω τι κάνανε"*

*"Κάρολος Φιξ: "Ανακατεύτηκα κι
εγώ εδώ, με την αρχιτεκτονική...
έκανα τη ζημιά μου βέβαια (γέλια)
θα ήταν πολύ καλύτερο αν δεν
ανακατευόμουνα. Το έκανα λίγο...
τον συγκράτησα λίγο"*

*Κάρολος Φιξ: "Πιο γήινο, πιο
εμπορεύσιμο"*

Τι σχεδίασε

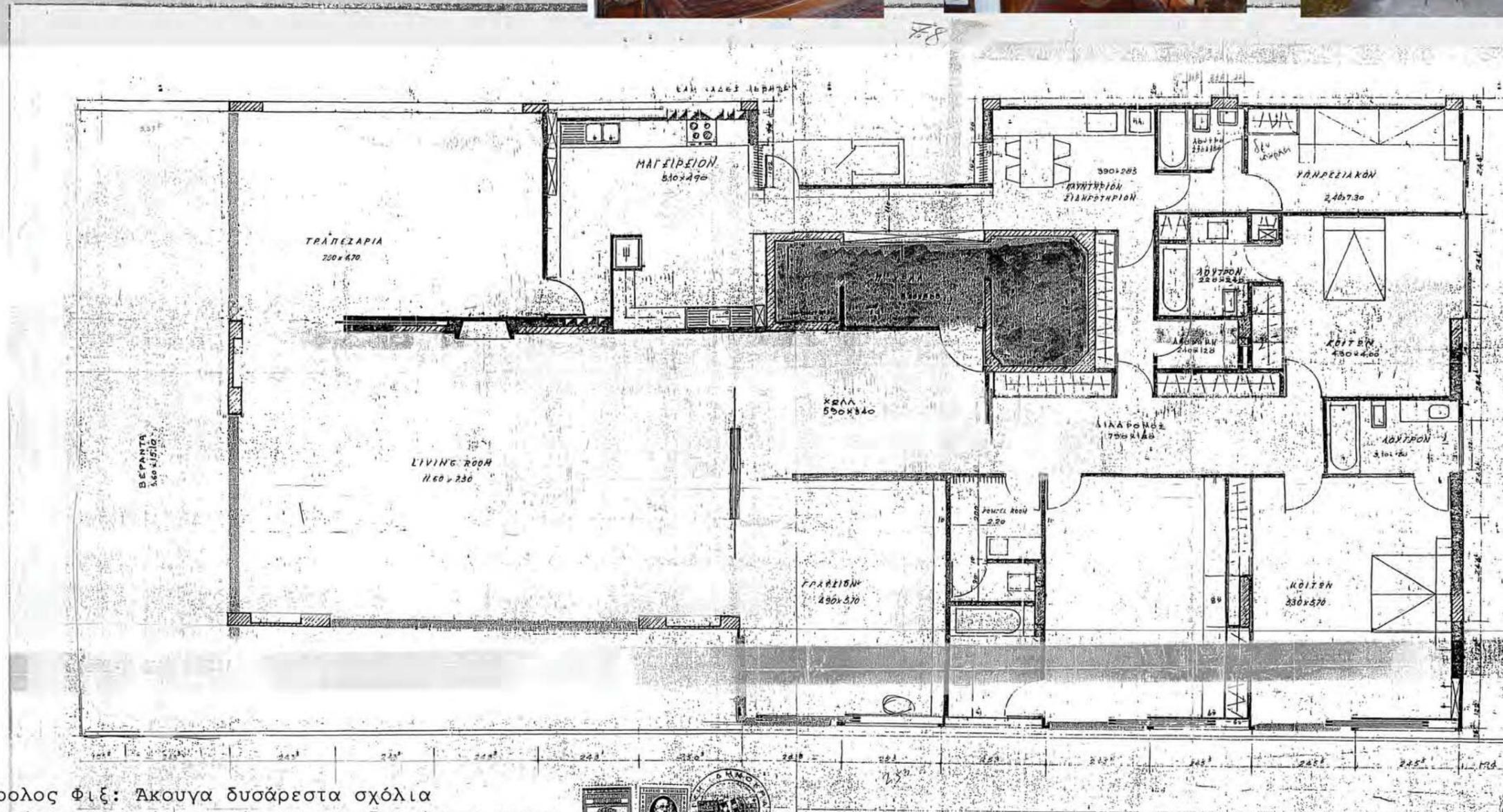

*"Κάρολος Φιξ: Την είσοδο
την εμπνευστήκαμε από το
Μπραζίλια"*

ΤΟ ΔΙΠΟΛΟ: ΠΕΛΑΤΗΣ <=> ΑΡΧΙΤΕΚΤΟΝΑΣ

ΚΑΤΟΨΗ ΤΥΠΙΚΟΥ ΟΡΟΦΟΥ

ΦΩΤΟΓΡΑΦΙΕΣ ΑΠΟ ΤΟ ΔΙΑΜΕΡΙΣΜΑ ΤΗΣ ΚΑ. ΓΕΩΡΓΙΑΔΗ

Κάρολος Φιξ: Άκουγα δυσάρεστα σχόλια
 Φοιτήτριες: Εσάς σας άρεσε και δεν άρεσε στους άλλους;
 Κάρολος Φιξ: Ναι, δηλαδή ας πούμε η αδελφή μου που θα δείτε το διαμέρισμα, έχω λέει ένα έπιπλο άμα δεν έχω τοίχο που θα το βάλω

Φιλοσοφικόν ἀλληγορικόν ἐν τῷ ἀρχαῖο
 ὠκυπέδατος ἐπιτομήν ἡμεῖς
 ἐν 30 ἔτος ἀριθμὸν 7.816/21.8.1964
 συμβολικῶς τὸ ἔμβλημα τοῦ Ἄδωνος ἐπὶ τῆς
 ναυτικῆς ἀρχιτεκτονικῆς ἐπιτομῆς ἄρχειν
 ἐδραμεται. π.μ.β.β.β.
 Ἀθήνην τὸ 12.1.1982
 Ἰ. Π. ΤΟΥΡΝΙΚΙΩΤΗΣ

ΑΠΡΙΛΙΟΣ 1959
 Μ. ΧΑΛΚΙΔΕΣ
 ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΚΩΝ. ΤΣΙΦΟΝΗΣ
 ΜΗΧΑΝΙΚΟΣ - ΜΑΡΤΥΡΟΣ
 ΑΘΗΝΑΙ
 Αριθ. Πρωτ. Η.Π.Π. 3921
 Αριθ. Πρωτ. 120 951
 Αριθ. Πρωτ. 2771Α
 Γεω. Τσιφ.

ΤΟ ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑ ΜΙΑΣ ΔΥΝΑΜΙΚΗΣ ΣΧΕΣΗΣ

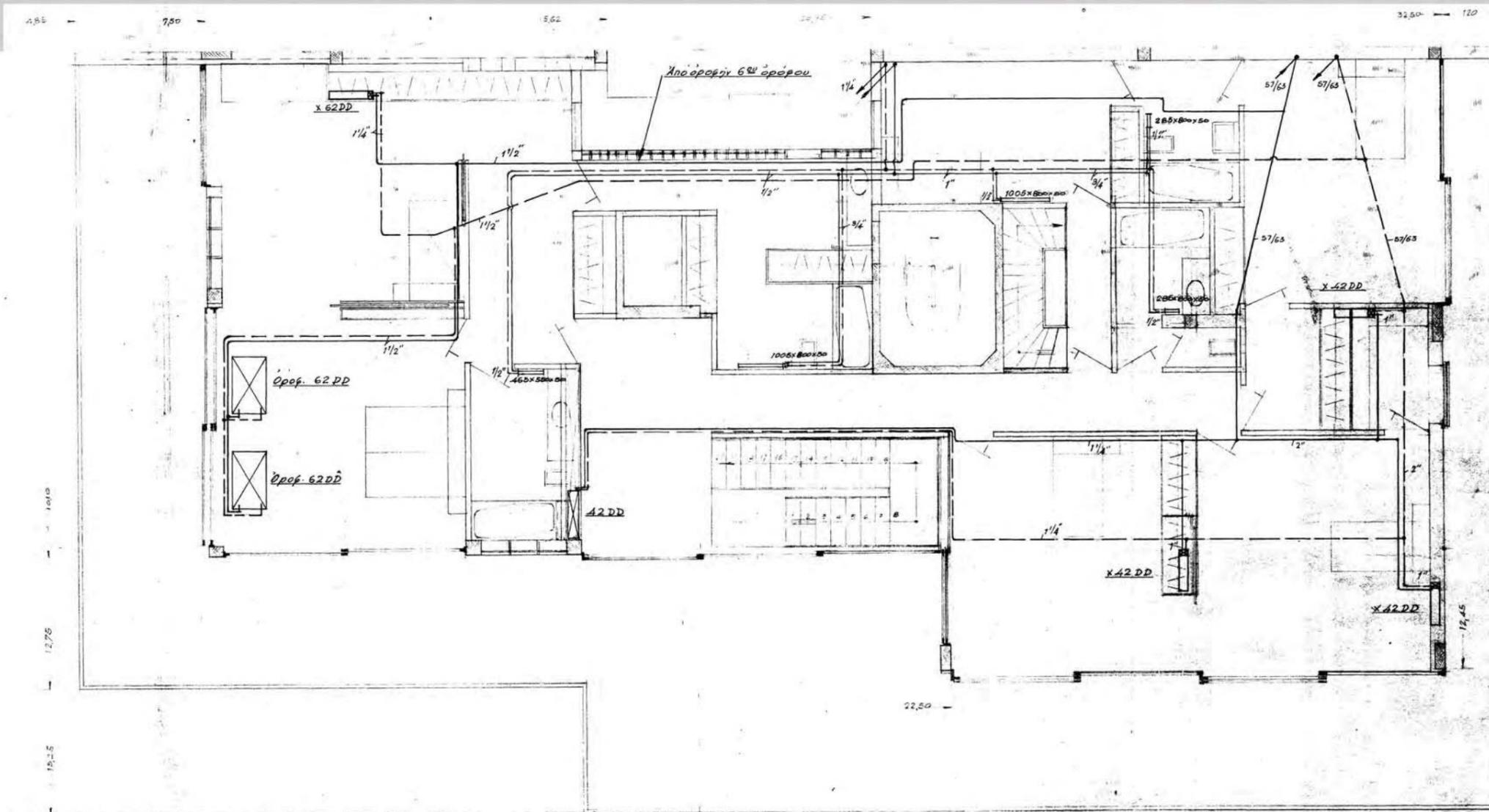
ΤΟ ΔΙΠΟΛΟ: ΠΕΛΑΤΗΣ <=> ΑΡΧΙΤΕΚΤΟΝΑΣ

ΚΑΤΟΨΗ_ΡΕΤΙΡΕ

ΦΩΤΟΓΡΑΦΙΕΣ ΑΠΟ ΤΟ ΔΙΑΜΕΡΙΣΜΑ ΤΟΥ ΚΑΡΟΛΟΥ ΦΙΞ

ΤΟ ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑ ΜΙΑΣ ΔΥΝΑΜΙΚΗΣ ΣΧΕΣΗΣ

ΘΕΡΜΑΝΣΙΣ Κ' ΚΛΙΜΑΤΙΣΜΟΣ

Τα ερμειεύματα μερῶν κλιματιτικῶν μετῶν ἀναφέρονται ἐν τύπῳ «UNITRANE»
 Εἰς ἐκείτῳ κλιματ. μετῶν δεῖν νὰ τῶν εἰληθῶν ἀπακρίτως τῶν συμπυκνώσεων.
 πρὸς τοὺς πρῶτους εἰσὼντα εἰσπλάου ἢ εὐφρορῶν.
 Τὰ ερμειεύματα μερῶν θερματικῶν ἐπιματῶν ἀναφέρονται εἰς ἀκαθάρτα ἐπιβάτα.

Ἀρῶναι τῇ 28-1-63.

ΑΜΑΛΕΙΟΝ

ΚΑΤΟΨΗ 7^{ου} ορόφου

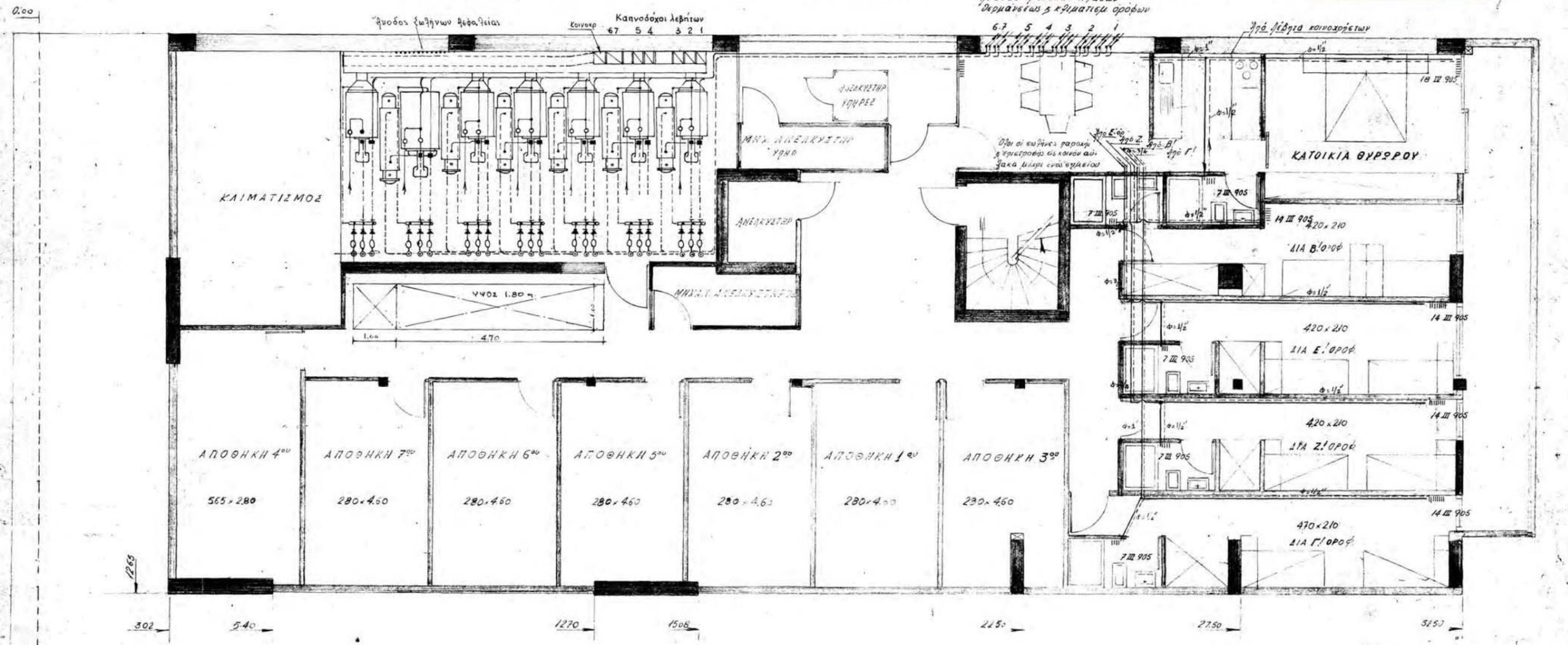
Ἀρῶναι τῇ 28-1-1963

ΑΡ. 19

Κάρολος Φιξ: Προσπαθήσαμε να μην έχουμε γωνίες, να είναι ανοιχτά ας πούμε ή στην ανάγκη να βάλουμε έναν καθρέφτη για να μην φαίνεται, να ρέει δηλαδή ο χώρος

_ΤΟ ΔΙΠΟΛΟ: ΠΕΛΑΤΗΣ <=> ΑΡΧΙΤΕΚΤΟΝΑΣ

ΚΑΤΟΨΗ ΥΠΟΓΕΙΟΥ

ΔΙΑΤΑΞΙΣ ΚΕΝΤΡΙΚΩΝ ΕΓΚΑΤΑΣΤΑΣΕΩΝ
ΛΕΒΗΤΟΣΤΑΣΙΟΥ, ΘΕΡΜΑΝΣΕΩΣ ΚΟΙΝΟΧΡΗΣΤΩΝ ΥΠΟΓΕΙΟΥ

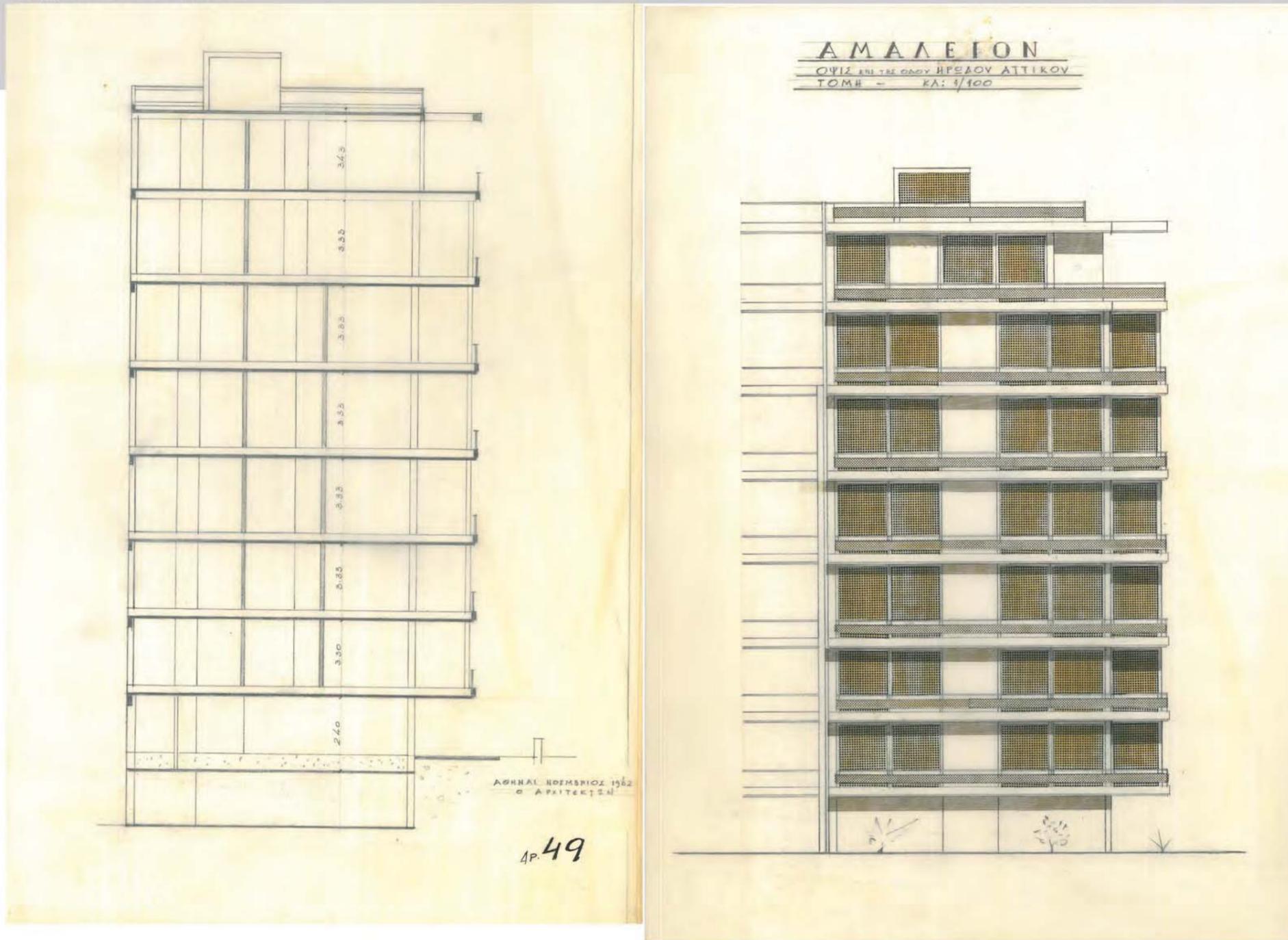
ΑΡ. 55

ΤΟ ΔΙΠΟΛΟ: ΠΕΛΑΤΗΣ <=> ΑΡΧΙΤΕΚΤΟΝΑΣ

ΤΟΜΗ ΟΨΗ

Το σχέδιο περιλαμβάνει υπόγειο, ισόγειο κι επτά ορόφους. Οι δύο τελευταίοι είχαν εσωτερική επικοινωνία κι αποτελούσαν ένα διαμέρισμα. Σήμερα έχουν χωριστεί με τον έβδομο όροφο να ανήκει στον κ. Φιξ.

Ο τρίτος όροφος ανήκει στην αδελφή του, κα. Γεωργιάδη ενώ τα υπόλοιπα διαμερίσματα έχουν πουληθεί.

Φοιτήτριες: Η πολυκατοικία φτιάχτηκε στην αρχή για την οικογένειά σας κι ήταν... ο καθένας ήξερε ποιο θα ήταν το διαμέρισμα του και σε ποιον όροφο;

Κάρολος Φιξ: Ναι, ναι και θα πωλούσαμε ορισμένα

Φοιτήτριες: Δηλαδή η αδελφή σας ασχολήθηκε με το διαμέρισμα της, πώς θα είναι...

Κάρολος Φιξ: Ναι,

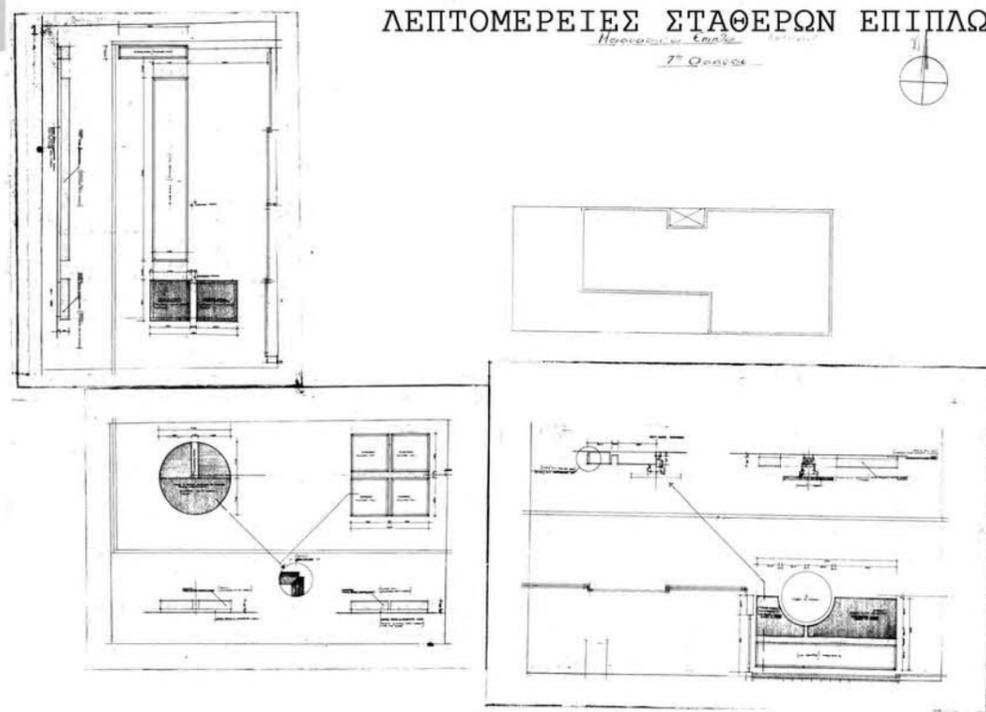
Φοιτήτριες: Αλλά όλοι συζητούσαν με το Ζενέτο

Κάρολος Φιξ: Με το Ζενέτο δε συμφωνούσαν

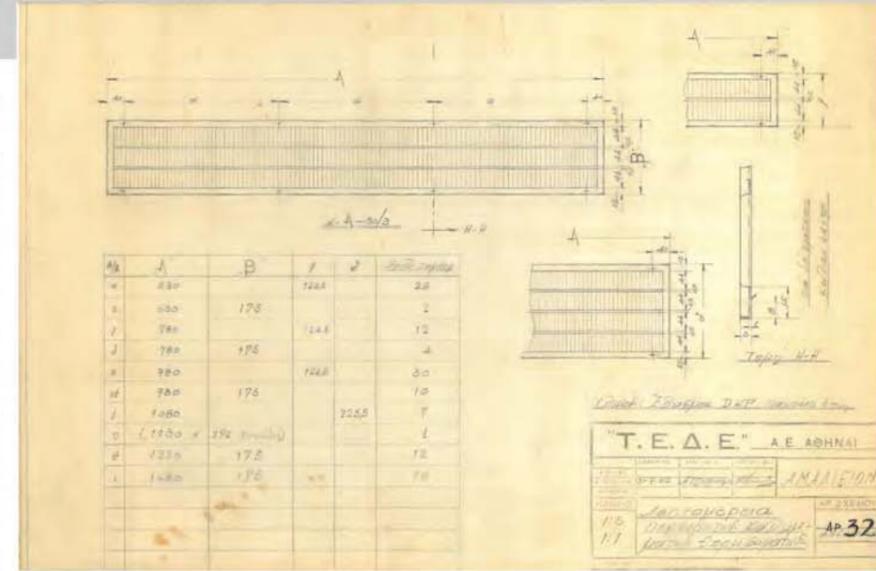
_ΤΟ ΔΙΠΟΛΟ: ΠΕΛΑΤΗΣ <=> ΑΡΧΙΤΕΚΤΟΝΑΣ

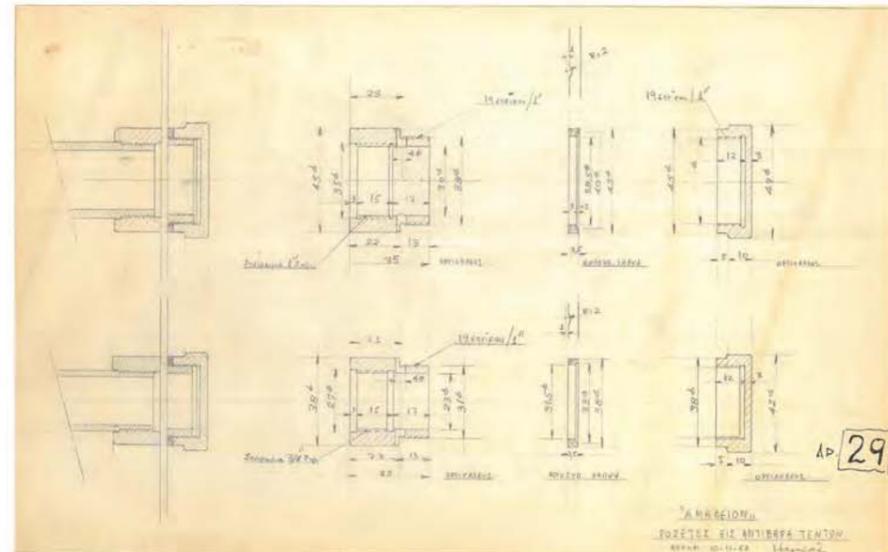
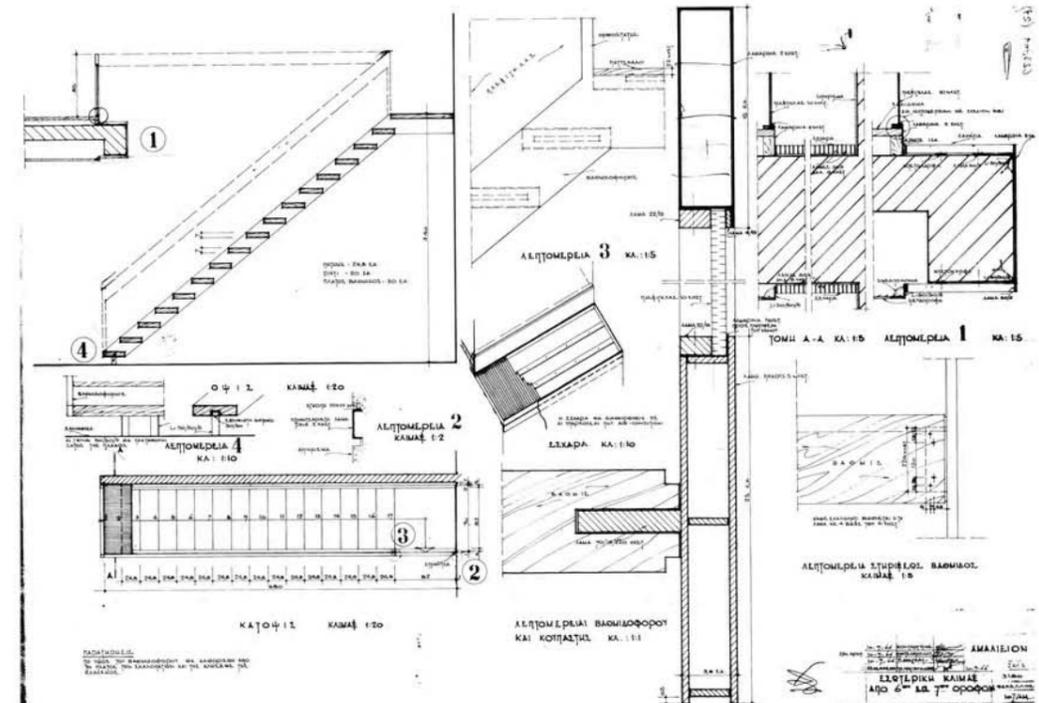
ΛΕΠΤΟΜΕΡΕΙΕΣ ΣΤΑΘΕΡΩΝ ΕΠΙΠΛΩΝ

ΛΕΠΤΟΜΕΡΕΙΕΣ ΣΚΙΑΣΤΡΩΝ

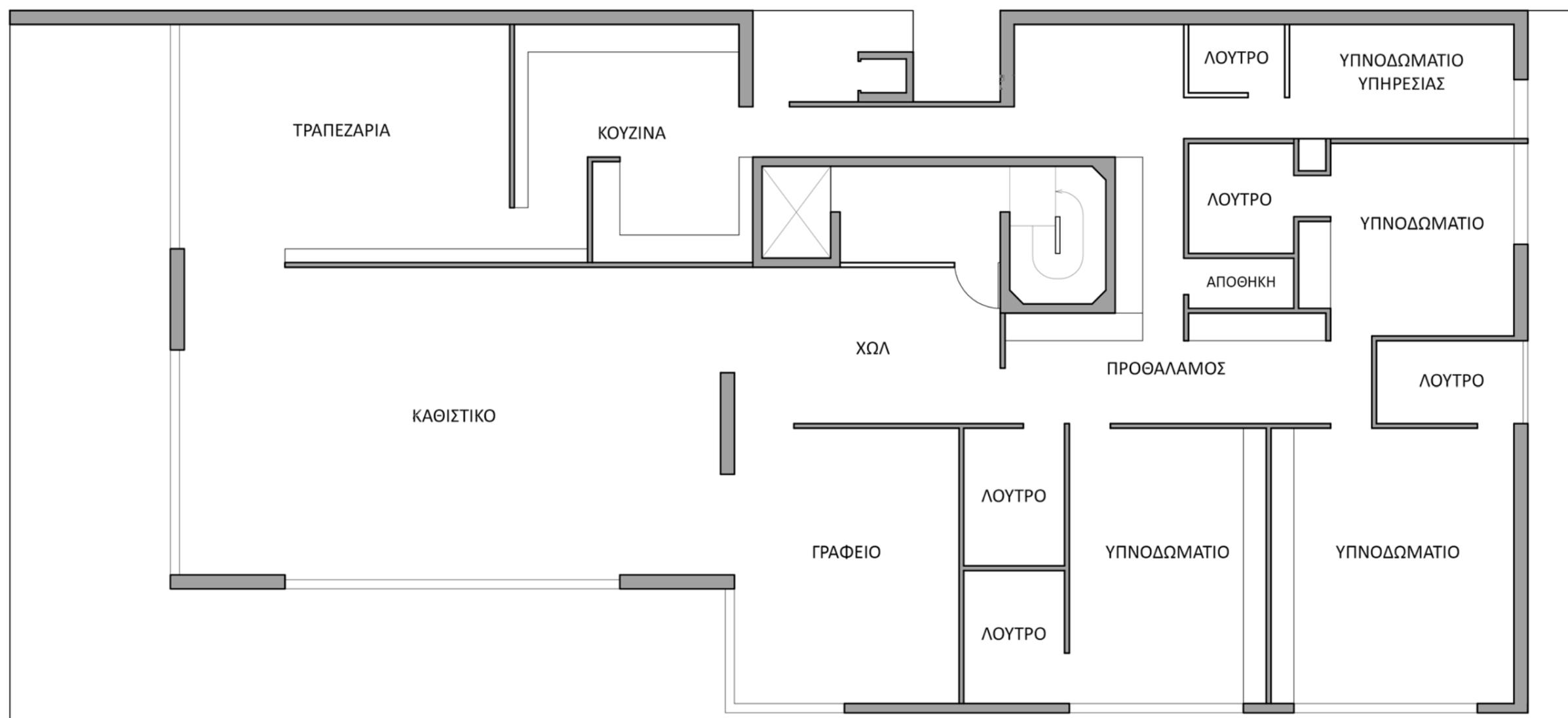

ΕΣΩΤΕΡΙΚΗ ΣΚΑΛΑ ΡΕΤΙΡΕ

ΡΟΖΕΤΕΣ_ΑΝΤΙΒΑΡΑ ΤΕΝΤΩΝ

ΣΥΝΘΕΤΙΚΗ ΑΝΑΛΥΣΗ ΚΑΤΟΨΗ

ΚΑΤΟΨΗ ΤΥΠΙΚΟΥ ΟΡΟΦΟΥ
ΚΛΙΜΑΚΑ 1:100

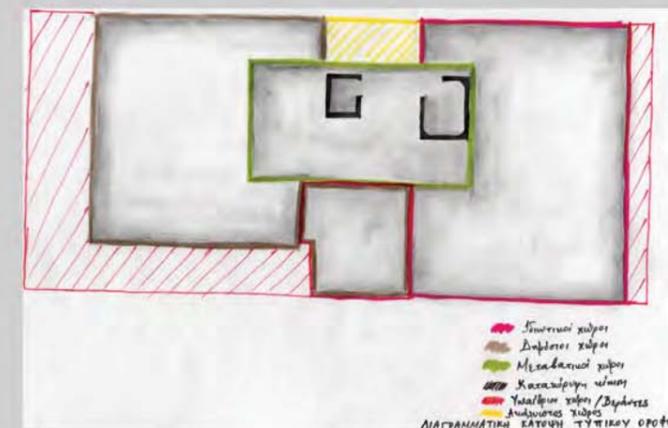
ΣΗΜΕΙΩΣΗ: Η μεταφορά των σχεδίων σε ψηφιακή μορφή ενδέχεται να περιέχει ποσοστό μερικής απόκλισης από τα πρωτότυπα και από την εφαρμογή.

ΣΥΝΘΕΤΙΚΗ ΑΝΑΛΥΣΗ ΔΙΑΡΘΡΩΣΗ ΤΩΝ ΧΩΡΩΝ

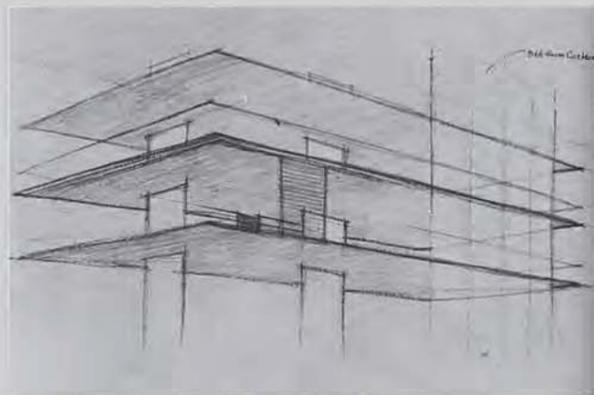
Κάθε όροφος της πολυκατοικίας είναι και ένα ολόκληρο διαμέρισμα. Η πρόσβαση σε κάθε όροφο γίνεται μέσω του κεντρικού κλιμακοστασίου και του ανελκυστήρα, που οδηγούν σε ένα κεντρικό προθάλαμο, μέσω του οποίου γίνεται η πρόσβαση στα διαμερίσματα.

Μπαίνοντας στο διαμέρισμα βρισκόμαστε σε έναν κεντρικό χώρο-στο χολ, σε έναν χώρο υποδοχής δηλαδή, ο οποίος αποτελεί τον κυρίως μεταβατικό χώρο από τους κοινόχρηστους χώρους στους πιο ιδιωτικούς.

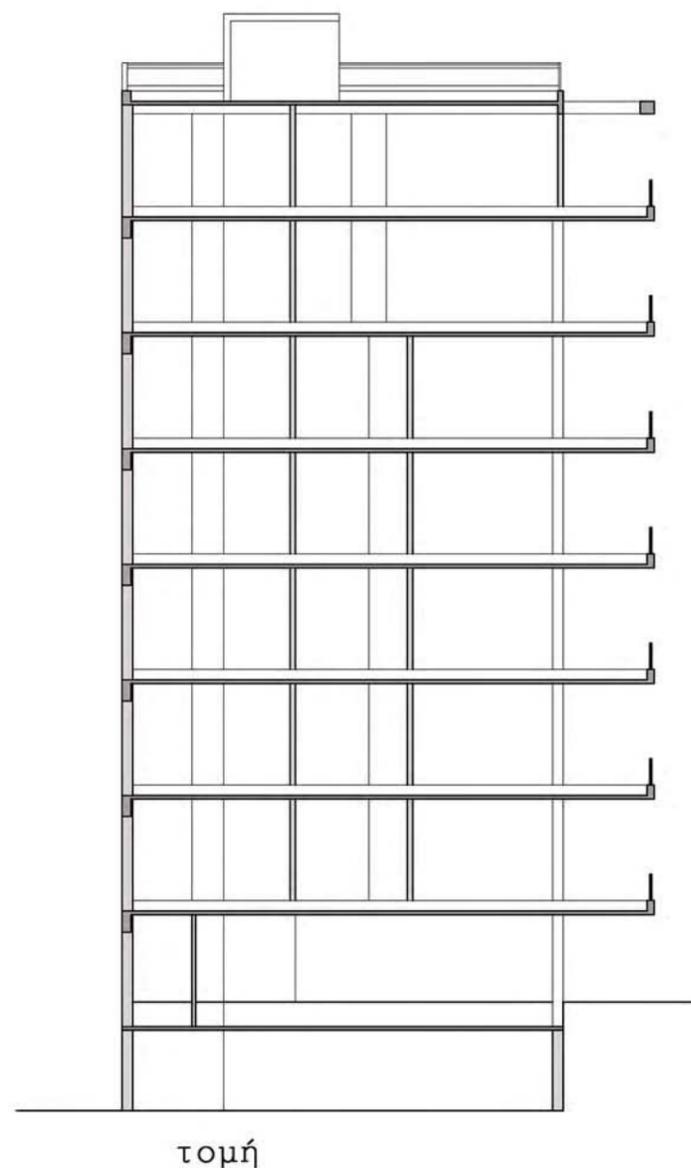
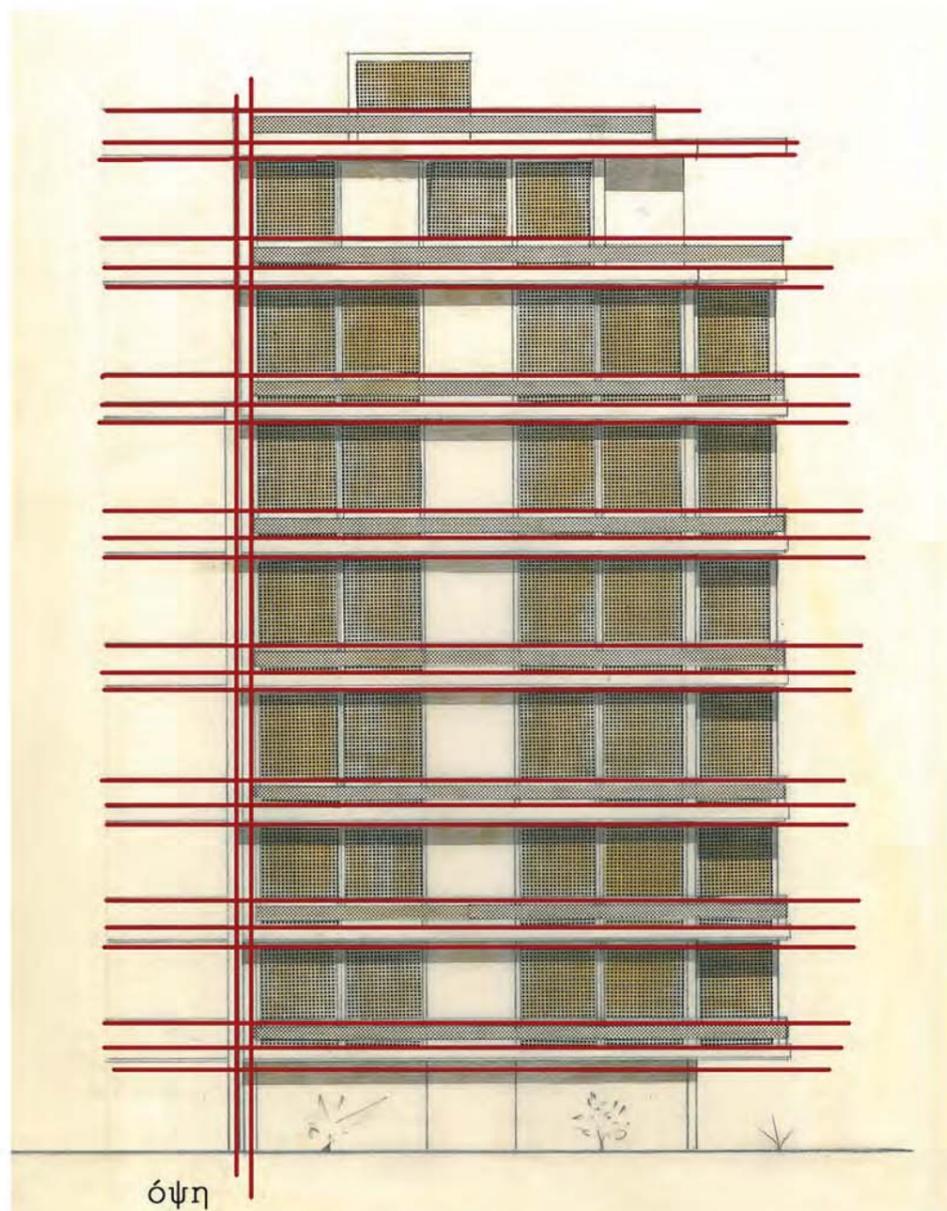
Συναντά κανείς αρχικά το καθιστικό, το οποίο αποτελεί τον κύριο χώρο φιλοξενίας των επισκεπτών της οικογένειας. Αυτό βρίσκεται σε άμεση επαφή με το γραφείο, έναν χώρο που χρησιμοποιείται ως χώρος εργασίας, αλλά και ως χώρος συγκέντρωσης των κατοίκων. Σε άμεση επαφή με το καθιστικό βρίσκεται και η τραπεζαρία, από την οποία έχουμε άμεση επικοινωνία με την κουζίνα. Αυτή δε, είναι ένας πιο απομονωμένος χώρος και συνδέεται με τους χώρους του προσωπικού. Από την άλλη πλευρά του χολ, συναντούνται τα υπνοδωμάτια, για το καθένα από τα οποία υπάρχει και ξεχωριστό λουτρό.

ΣΥΝΘΕΤΙΚΗ ΑΝΑΛΥΣΗ ΤΟΜΗ ΚΑΙ ΟΨΗ

Χαρακτηριστικό της τομής είναι ότι τα τοιχεία του φέροντος οργανισμού "τρέχουν" καθ' ύψος και διατρυπούν τις πλάκες. Οι επιφάνειες των τοιχείων "διαβάζονται" και στις όψεις της πολυκατοικίας, ενώ ανάμεσά τους παρεμβάλλονται κατ' επανάληψη μεγάλες τζαμαρίες. Επιπλέον, στις όψεις υπάρχει έντονο το στοιχείο της οριζοντιότητας, αφού οι πλάκες είναι αυτές που ουσιαστικά τις διαμορφώνουν, δημιουργώντας ξεκάθαρες, οριζόντιες ζώνες.

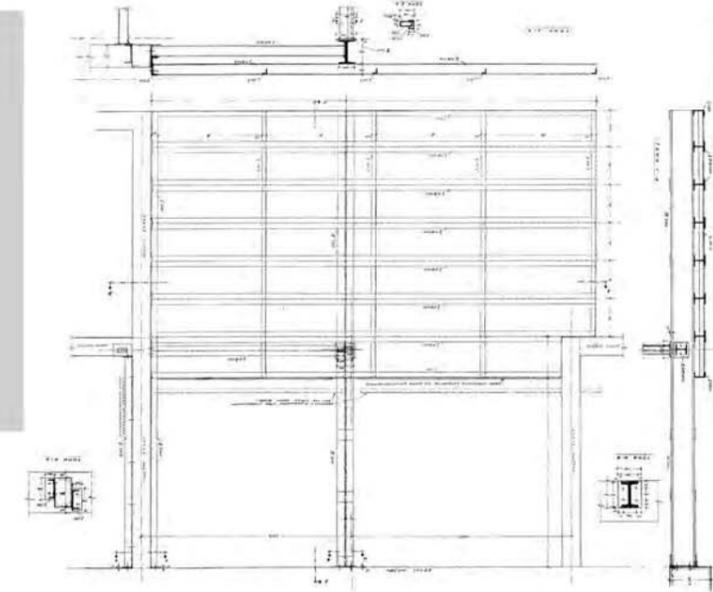

ΟΙ ΕΠΕΜΒΑΣΕΙΣ ΤΟΥ ΚΑΤΟΙΚΟΥ ΣΤΟ ΚΤΗΡΙΟ ΣΕ ΒΑΘΟΣ ΧΡΟΝΟΥ

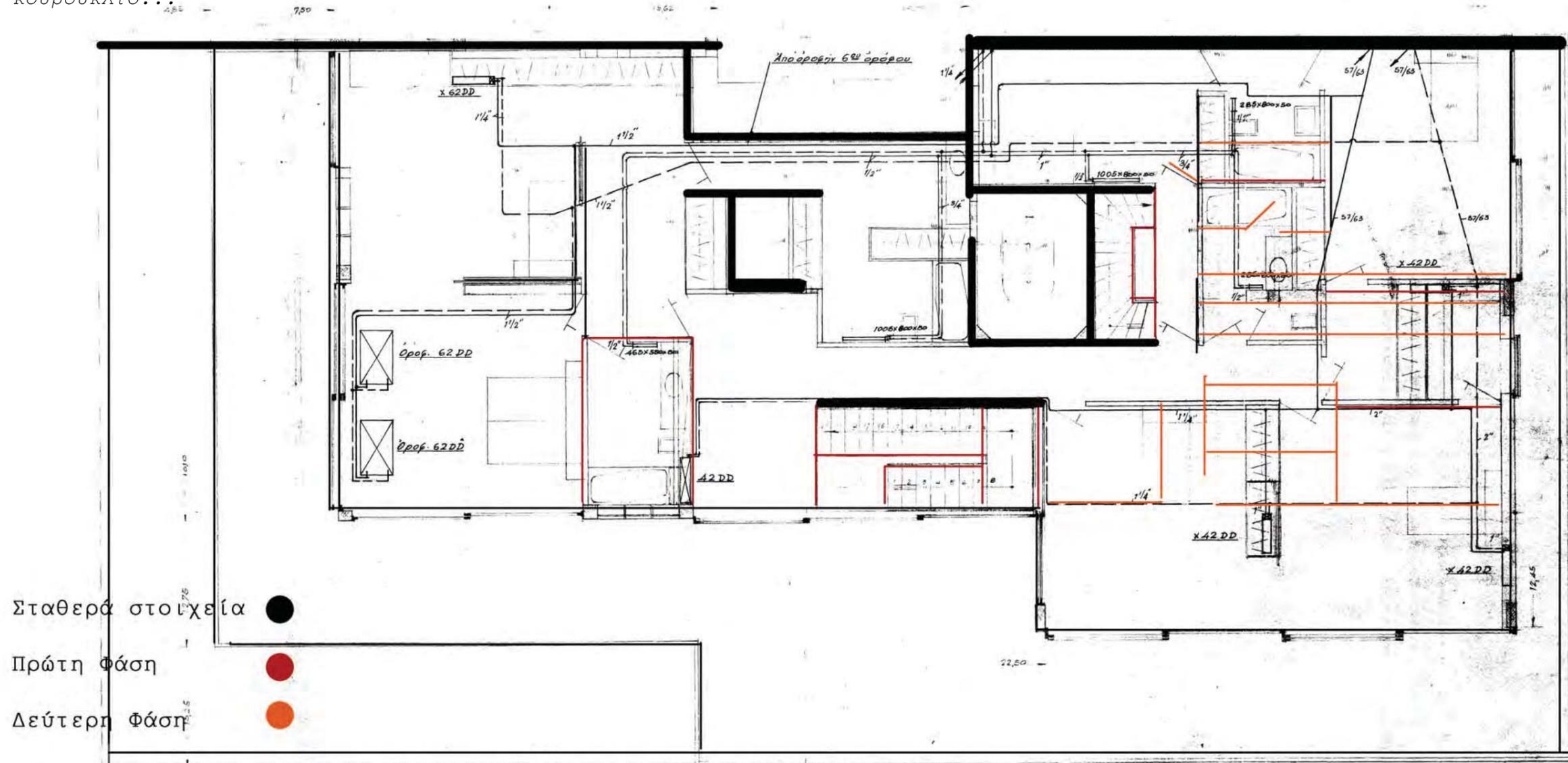
Τα σταθερά χωρίσματα στον εσωτερικό χώρο είναι ελάχιστα. Έχει προτιμηθεί η ξηρά δόμηση ως επι το πλείστον δίνοντας τη δυνατότητα στον κάτοικο να αλλάξει τον εσωτερικό χώρο κατα βούληση. Όπως πληροφορηθήκαμε από την κα. Ελένη Γεωργιάδη, ανιψιά του κ. Φιξ, το σπίτι της μητέρας της είναι το μόνο που δεν έχει αλλάξει ενώ όλα τα υπόλοιπα διαμερίσματα έχουν υποστεί αλλαγές. Στο διαμέρισμα του κυρίου Φιξ έχουν αλλάξει κάποιιοι χώροι στην πίσω πλευρά ενώ η πιο δραστική αλλαγή που έγινε ήταν όταν χωρίστηκαν οι δύο όροφοι για να γίνουν χωριστά διαμερίσματα.

Κάρολος Φιξ: Δεν έχει φέροντα εσωτερικά, είναι... μπορούμε να το αλλάξουμε να κάνουμε ότι θέλουμε. Είναι ξηρά κατασκευή, υπάρχει μόνο του ασανσέρ το κουβούκλιο...

Οικοδομικό σχέδιο για την κάλυψη της τρύπας του εσωτερικού κλιμακοστασίου

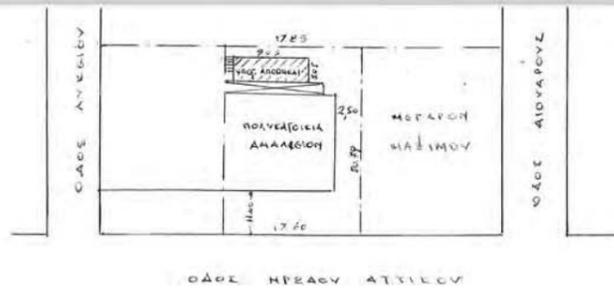
ΟΙ ΑΛΛΑΓΕΣ

ΟΙ ΕΠΕΜΒΑΣΕΙΣ ΤΟΥ ΚΑΤΟΙΚΟΥ ΣΤΟ ΚΤΗΡΙΟ ΣΕ ΒΑΘΟΣ ΧΡΟΝΟΥ

ΟΙ ΑΛΛΑΓΕΣ

Μια ακόμη αλλαγή που παρατηρήσαμε ήταν αυτή στο υπόγειο. Σε σχέδιο που βρέθηκε στο αρχείο της πολυκατοικίας υπάρχει η κάτοψη του υπογείου με την προσθήκη ακόμη τεσσάρων καταλυμάτων για τα μέλη του υπηρετικού προσωπικού. Η προσθήκη έγινε το 1964 με μηχανικό τον Σωκράτη Αγγελίδη που ήταν μηχανικός και στην αρχική κατασκευή.

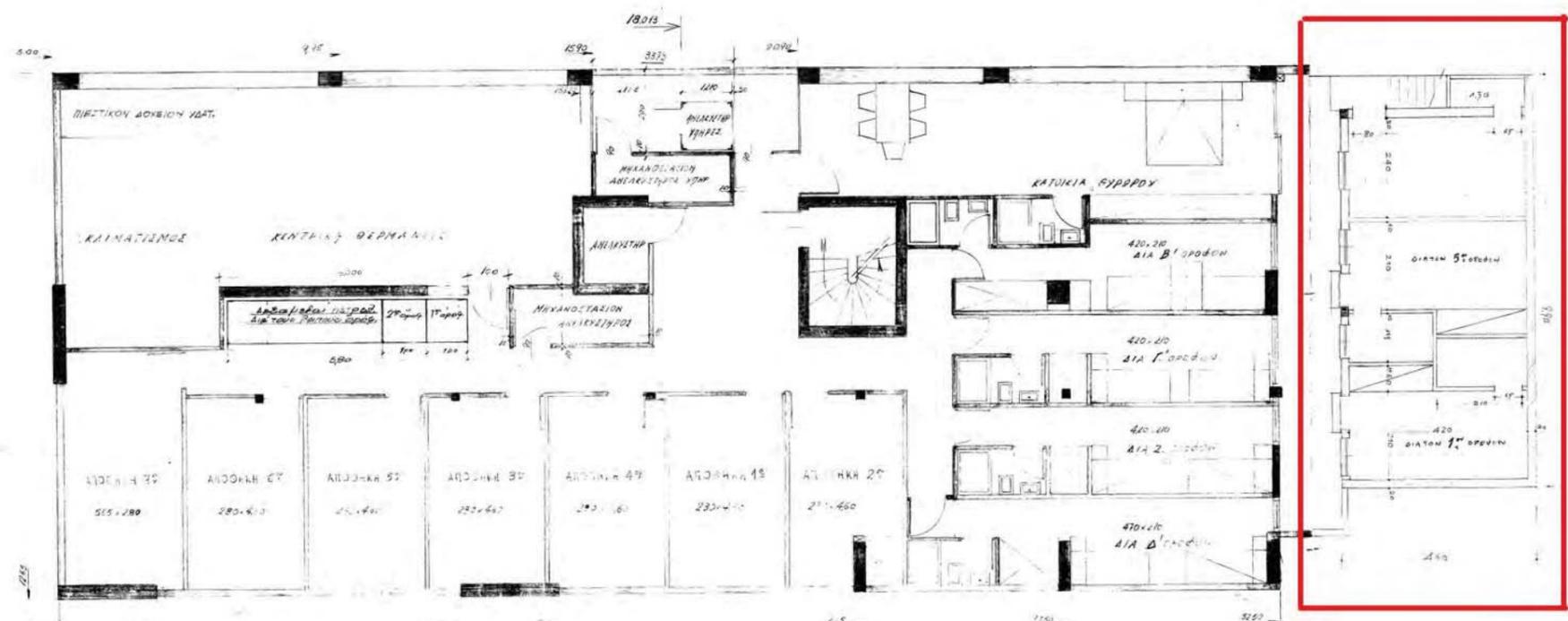
ΒΑΣΙΛΕΙΟΝ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ
ΥΠΟΥΡΓΕΙΟΝ ΔΗΜΟΣΙΩΝ ΕΡΓΩΝ
ΓΡΑΦΕΙΟΝ ΠΟΛΕΟΔΟΜΙΑΣ
ΑΘΗΝΑΙ - ΠΡΟΞΕΝΗ
Αριθ. Πρωτ. 4679
Αδεια \$ 866/65

Πόλις ΑΘΗΝΑΙ
Συνδικα ΑΝΑΚΤΩΡΑ
Όδος ΜΕΓΑΛΟΥ ΑΤΤΙΛΕΟΥ

ΑΔΕΙΑ

ΕΧΟΝΤΕΣ ΥΠ' ΟΥΦΕΙ
αίτησαν του κ. Καρούλου Ι. δια
πρόσθετον προς θεμελιωσιν χωρην εις το κτίριον...
1) Την από 7/10/64 αίτησιν του κ. Καρούλου Ι. δια...
2) Την από του κ. Καρούλου Ι. αίτησιν της κατ' ημᾶς υπηρεσίας...
3) Το διά το από 16-2-51 διατάγματος...
4) Την από του μηχανικού κ.κ....

ΕΠΙΤΡΕΠΟΜΕΝ
Εἰς τὸν αἰτούντα δέουσ προηδ εἰς τὰς ἀνω οικοδομικὰς ἐργασίας...
1) Τὸ κύριον ἔργον θὰ ἐκτελεσθῇ ὑπὸ τὴν γενικὴν ἐπιβλέψιν...
2) Αἱ ἐργασίαι εἰς ἀπολιμινομένον σκυροδέματος καὶ ἡ θεμελιωσὶς...
3) Ὁ θεμελιωτὴς ὁ κατασκευαστὴς καὶ οἱ ἐπιβλέποντες...
4) Ἀπαγορεύεται ἡ ἐξ' ἰκευμάτων ἢ οἰκοδομημάτων...
Ἡ ΠΑΡΟΥΣΑ ΑΔΕΙΑ ΙΣΧΥΕΙ ΕΠΙ (6) ΜΗΝΩΝ.
καὶ μόνον ἐφ' ὅσον ἀναθεωρηθῇ ὑπὸ τοῦ ἐνδιαφερομένου...
7 ΜΑΙ 1965 195
Ο ΤΟΜΕΑΡΧΗΣ

ΤΟ ΚΤΗΡΙΟ ΜΕΣΑ ΣΤΗΝ ΕΠΟΧΗ ΤΟΥ

Μεγάλο κομμάτι του σχεδιασμού και της υλοποίησης του έργου ενός αρχιτέκτονα είναι η εκάστοτε νομοθεσία. Ο Γενικός Οικοδομικός Κανονισμός της εκάστοτε εποχής φανερώνει τις αντιλήψεις και τον επικρατέστερο τρόπο σχεδιασμού τότε. Είναι σημαντικό να εξεταστεί πως επηρεάστηκε ο αρχιτέκτονας από αυτό (αν περιορίστηκε ή όχι) και πως ξεχώρισε από την εποχή του μαζί με το έργο του.

ΠΡΑΣΙΑ

Στην οδό Ηρώδου Αττικού παρατηρείται ότι οι πρασιές είναι αρκετά μεγάλες και είναι όλες φυτεμένες. Χαρακτηριστικό της περιοχής είναι η ομοιομορφία και η αυστηρή τήρηση της οικοδομικής γραμμής αλλά και του όπισθεν ορίου, κοινού για όλες τις πολυκατοικίες.

ΑΠΟΣΠΑΣΜΑ ΑΠΟ ΤΟ ΓΟΚ '55

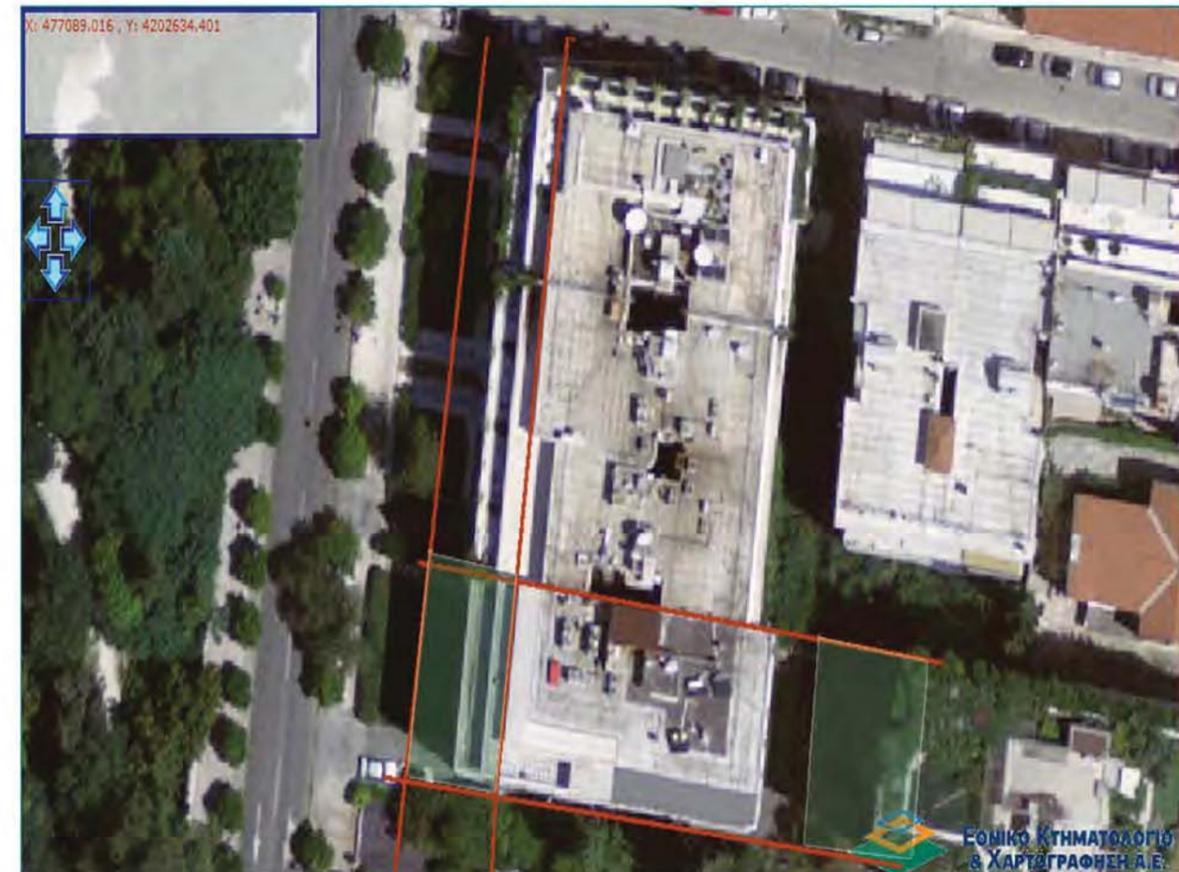
Κλειστή καλείται η αυλή όταν προβάλλεται πανταχόθεν υπό υφισταμένων ή δυναμένων να ανεγερθωσι κτιρίων (Σχ. 7).

Πρασιά καλείται ειδικότερον η τυχόν μεταξύ της οικοδομικής και της ρυμοτομικής γραμμής ανοικτή αυλή (Σχ. 7).

2. Οικ/σιμον τμήμα οικοπέδου καλείται το τμήμα αυτού εφου κατά τας κειμενας διατάξεις

α. Συνεχές σύστημα, καθ ό τα επί των οικοπέδων ανεγειρόμενα κτίρια εφάπτονται ή επιτρέπεται να εφάπτονται αμφοτέρων των πλαγίων αυτών ορίων (Σχ. 11).

β. Ανεγειρόμενα κτίρια αφίστανται αμφοτέρων των πλαγίων και των οπίσθιων αυτών ορίων (Σχ. 3). Αι πρασιαί πρέπει κατά κανόνα να φυτεύονται.

ΤΟ ΚΤΗΡΙΟ ΜΕΣΑ ΣΤΗΝ ΕΠΟΧΗ ΤΟΥ

Μελετώντας μορφολογικά το κτήριο και διαβάζοντας το ΓΟΚ του '55. Παρατηρούμε μια μεγάλη διαφορά στο τι θεωρείται αρχιτεκτονικό στοιχείο στην όψη και τι λειτουργικό. Στον κανονισμό φαίνεται μια ξεκάθαρη τάση προς το νεοκλασικισμό ενώ στοιχεία του μοντέρνου κινήματος όπως τα δομικά στοιχεία χαρακτηρίζονται ως λειτουργικά. Σημειώνεται δε ότι η αρχή μπορεί να επιβληθεί ως προς την αρχιτεκτονική εμφάνιση των οικοδομών.

Παρόλαυτά, φωτογραφίες τις εποχής δείχνουν ήδη την αρχή της σημερινής εικόνας της Αθήνας δηλαδή μιας πόλης με ψηλά κτήρια και πολυκατοικίες.

6. Προεξοχαί συμφυείς προς το κτίριον καλούνται τα εξέχοντα της κυρίας επιφανείας των όψεων αυτού μερη και διακρίνονται εις αρχιτεκτονικά προεξοχάς και εις λειτουργίας προεξοχάς. Αρχιτεκτονικά προεξοχαί, θεωρούνται τα διαζώματα, παραστάδες, κίονες, γείσα κ.λπ. στοιχεία τα αποσκοπουντα αποκλειστικώς την επιδίωξιν αρχιτεκτονικών μορφών ή την προστασίαν του κτιρίου χωρίς άλλην τινα εξυπηρέτησιν (Σχ. 17). λειτουργικά προεξοχαί θεωρούνται αι ανιουσαι ή κατιουσαι βαθμίδες, οι εξώσται (οι φωταγωγοί υπογ.) και εν γένει αι προεξοχαί αι αναγκαίαι ασχέτως προς την αρχιτεκτονικην εμφάνισιν, δια την εξυπηρέτησιν των διαφόρων λειτουργιών του κτιρίου ή δια την πληρωσιν των διαφόρων απαιτήσεων ασφαλείας αυτού (ΣΧ. 17).

Προεξοχαί μη συμφυείς προς το κτίριον είναι τα κινητά προστεγάσματα κ.τ.τ.

7. ανοίγματα τωνοικοδ. καλούνται γενικώς τα προς φωτισμον, αερισμον και συγκοινωνίαν των διαμερισμάτων.

2. Εις οδούς ή περιοχάς των οικισμών αξίας ιδιαίτερας προσοχής λόγω του φυσικού ή αρχιτεκτονικού περιβάλλοντος αυτών ή της ιστορικής ή της αρχαιολογικής ή τουριστικής σημασίας αυτών ή του εν γένει χαρακτήρα αυτών (κεντρικάί πλατείαί και αρτηρίαί κ.τ.τ) δύναται επί πλέον η Αρχή να επιβάλλη περιορισμούς ή και υποχρεώσεις ως προς την αρχιτεκτονικήν εμφάνισιν των οικοδομών (οίον ισοϋψηή κατ ορόφους διάταξιν και γενικώς ενηρμονισμένην αρχιτεκτονικήν εμφάνισιν πλειοτέρων παρακειμένων κτιρίων, αρχιτεκτονικήν

φωτογραφία της Αθήνας της εποχής

ΤΟ ΚΤΗΡΙΟ ΜΕΣΑ ΣΤΗΝ ΕΠΟΧΗ ΤΟΥ

Εξετάζοντας τη δομική του κτηρίου μας δημιουργήθηκαν απορίες σχετικά με τον αντισεισμικό του σχεδιασμό πχ την απουσία αντισεισμικού αρμού στη μεσοτοιχία και η επιλογή των ισοϋψων πλακών. Ακόμη μας προβλημάτισε η επιλογή των στατικών στοιχείων και η επικύρωσή τους από την τεχνική υπηρεσία. Γι' αυτό το λόγο ψάξαμε το νομικό πλαίσιο στο οποίο αναφερόταν η στατική μελέτη.

Στατικός Οργανισμός και οργανισμός συμπλήρωσης του κτιρίου.

Άρθρον 10

1. Φέρων οργανισμός του κτιρίου, καλείται το τμήμα αυτού, όπερ μεταφέρει αμέσως ή εμμέσως επί του εδάφους πλην του ιδίου του βάθους και τα λοιπά μόνιμα και μεταβλητά φορτία της οικοδομής ως και τας εν γένει επιρoras των εξωτερικών δυνάμεων.

Τα λοιπά μέρη της οικοδομής, τα σκοπουντα την απλην συμπληρωσιν αυτής προς εξυπηρέτησιν του προορισμου της καλούνται οργανισμός συμπλήρωσεως.

4. Μεσότοιχος καλείται ο τοίχος οικοδομής τινός πλην βοηθ. παραρτήματος, ο ανεγειρομενος κατ εφαμρογήν της παρ. 7 εδάφιον 1 του άρθρου 50 του παροντος.

Α.Ως προς την στατιστικήν επάρκειαν.

Τας υπό των κειμένων ειδικών Κανονισμών απαιτουμένας δια φέροντα στοιχεία, εν ανυπαρξία δε τοιούτων Κανονισμών και εφόσον κατά την κρίσιν της Αρχής, δεν είναι, αυταπόδεικτος η στατική επάρκεια αυτών, δέον αυτή να αποδεικνύεται επί τη βάσει επιστημονικών μεθόδων γενικώς παραδεδεγμένων.

4. Εις ήν περίπτωσησιν επί του γειτονικού ορίου υπάρχει τοίχος αποτελών στοιχειον της ομόρου οικοδομής θεωρούμενος ως μεσότοιχος κατά τας, προ του παρόντος ισχύουσας διατάξεις, απαγορεύεται η υπό του δεύτερου οικοδομουντος φόρτισις αυτού, αποκλειόμενης ακόμη και της, εκ του ίδιου βάρους του τυχόν υπερυψωθησομενου υπό του δεύτερου οικοδομουντος μέχρι του γειτονικού ορίου, φορτίσεως του υπάρχοντος παλαιού τοίχου.

5. Ο δεύτερος οικοδομών υποχρεούται όπως προοεκβάλη μέχρι του γειτονικού ορίου προβόλους επαρκούς αντοχής, ώστε να δύνανται να φέρουν τον συμπληρωθησομενον μετά την τυχόν κατεδάφισιν μεσότοιχον.

Αριθμός ορόφων.

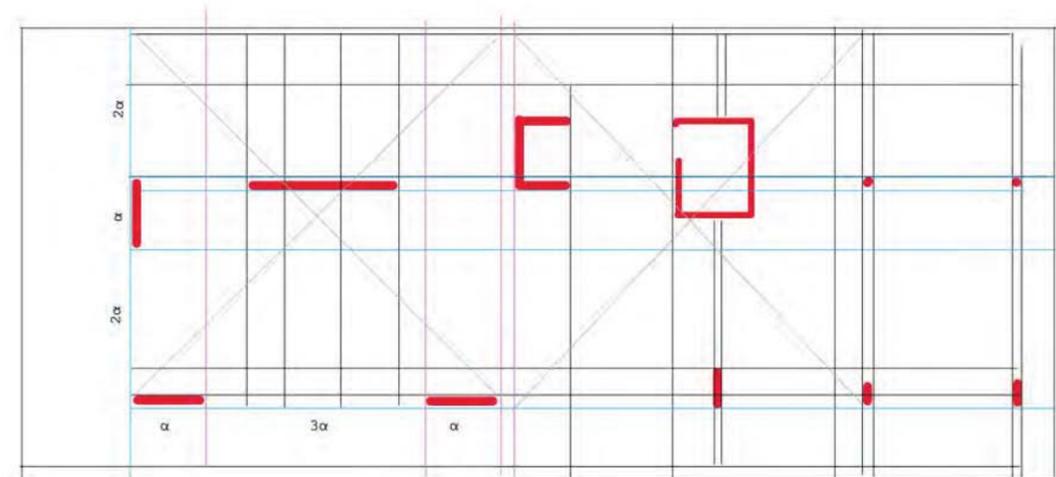
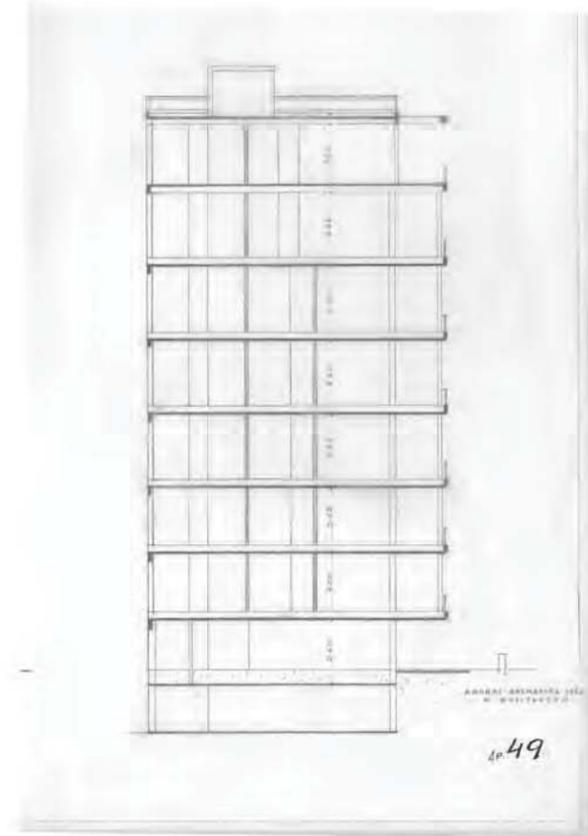
Άρθρον 28

1. Εις τον ισχύοντα εκάστοτε ανώτατον αριθμόν ορόφων περιλαμβάνεται και το ισογ. (Σχ.49).

Το υπογ. εφ' όσον περιλαμβάνει μόνον διαμερίσματα βοηθητικής χρησεως ή και μαγειρείον δεν προσμετράται ως όροφος προς έλεγchon της τηρήσεως του μεγίστου αριθμού ορόφων, άλλως προσμετράται ως όροφος ελατουμενου αντιστοιχως κατά ένα του αριθμού των υπολοίπων ορόφων.

2. Εις περίπτωσησιν κατασκευής ορόφου κατά το σύστημα ντούπλεξ (υποδ/σις τμήματος ενός καιτου αυτού οροφ. καθύψος εις δύο αλληλοϋπερκείμενα τμημ.μικροτερου ύψους) τα ενδιάμεσα τμη. δεν προσμετρώνται μεν ως ιδιαίτεροι όροφοι προς έλεγchon της τηρήσεως του μεγίστου αριθμού ορόφων, προσμετρώνται όμως η ολική επιφάνεια αυτών (μετά των παχών όλων των τοίχων) δια τον έλεγchon του συντελεστού της κατ επιφάνειαν εκμεταλλεύσεως

ε.Δια την κατασκευήν έξ ορόφων κατά την πρόσοψιν, το πλάτος της οδού πρέπει να είναι δεκαέξι (16) ή πλέον μέτρων.

ΤΟ ΚΤΗΡΙΟ ΜΕΣΑ ΣΤΗΝ ΕΠΟΧΗ ΤΟΥ

Ένα από τα χαρακτηριστικά του Ζενέτου είναι η διαφάνεια κάτι που συναντούμε κι εδώ με τα συνεχή και μεγάλα ανοίγματα. Κομμάτι του σχεδιασμού είναι η εξασφάλιση υγιεινών συνθηκών διαβίωσης όπως ο επαρκής φυσικός φωτισμός και αερισμός των χώρων κατοίκησης. Θέλοντας να συγκρίνουμε αυτές τις αρχές με το πνεύμα της εποχής εντοπίσαμε τα άρθρα του κανονισμού που αναφέρονται σε αυτόν τον τομέα.

Παρατηρούμε 'ότι ο κανονισμός χωρίζει τους χώρους σε κύριως και βοηθητικούς διαχωρίζοντας έτσι και την υποχρέωση του μηχανικού να διασφαλίσει επαρκή φυσικό φωτισμό και αερισμό σε αυτούς ακόμη και αν πρόκειται για χώρους στους οποίους απασχολούνται για μεγάλο διάστημα της ημέρας οι εργαζόμενοι πχ μαγειρεία.

Σε κάθε περίπτωση οι επιφάνειες που προβλέπει ο ΓΟΚ είναι πολύ μικρές. Ο Τάκης Ζενέτος διαφοροποιείται με τα μεγάλα ανοίγματα και προσπαθεί να εξασφαλίσει επαρκή φωτισμό σε όλους τους χώρους (ακόμη και στα υπόγεια διαμερίσματα).

Βοηθητικά παρατήματα

Άρθρον 7

1. Κυρία οικοδομή καλείται η έχουσα την προσοψιν της επί της οικ. γραμμής (Σχ. 6).

2. Εσωτερική ή δευτερεύουσα οικοδομή καλείται η ανεγειρόμενη τυχόν εις το εσωτερικόν του οικοπέδου όπισθεν της κυρίας οικοδομής, ανεξαρτήτου και αυτοτελούς λειτουργίας οικοδομή (Σχ. 16).

1. Ο φωτισμός του κτιρίου καλείται :

Άμεσος όταν τα εξ'ών συντελείται ούτος ανοίγματα του κτιρίου επικοινωνούν αμέσως προς ακάλυπτον χώρον (οδόν, αυλήν κ.λπ.). Έμμεσος όταν συντελείται μέσω ετέρων διαμερισμάτων του κτιρίου αμέσως φωτιζόμενων.

2. Φυσικός καλείται ο αερισμός όταν επιτυγχάνεται αυτομάτως δια των ρευμάτων του αέρος μεσω των ανοιγμάτων, τεχνητός δε όταν επιτυγχάνεται δια μηχανικών εγκαταστάσεων κατά τας ειδικας περί τούτου διατάξεις.

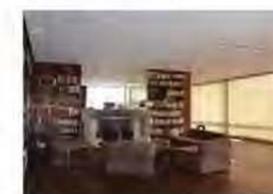
4. Διαμερίσματα βοηθητικής χρήσεως των οικοδομών καλούνται οι χώροι αυτών οι μη προοριζόμενοι εκ κατασκευής δια συστηματικήν εν αυτοίς διαμονήν ανθρώπων, ως πλυντήρια, αποχωρητηρία λουτρά, θυρωρεία, μικροί προθάλαμοι ή μικροί, διάδρομοι, μαγειρεία επιφανείας επτά ή ολιγωτέρων τετραγωνικών μέτρων, γκαράζ, αποθήκαι και λοιποί χώροι εφ'όσον δεν προορίζονται ούτοι δια συστηματικήν διαμονήν ανθρώπων.

Άρθρον 32.

1. Διαμερίσματα κυρίας χρήσεως των οικοδομών (άρθρον 12) πρέπει να δέχονται τον αναγκαίον άμεσον φωτισμον και φυσικον αερισμόν είτε εκ κοινοχρήστων χώρων, είτε εξ αυλών, τηρουμένων όμως εν τη τελευταία ταύτη περιπτώσει και των απαιτήσεων του άρθρου 33.

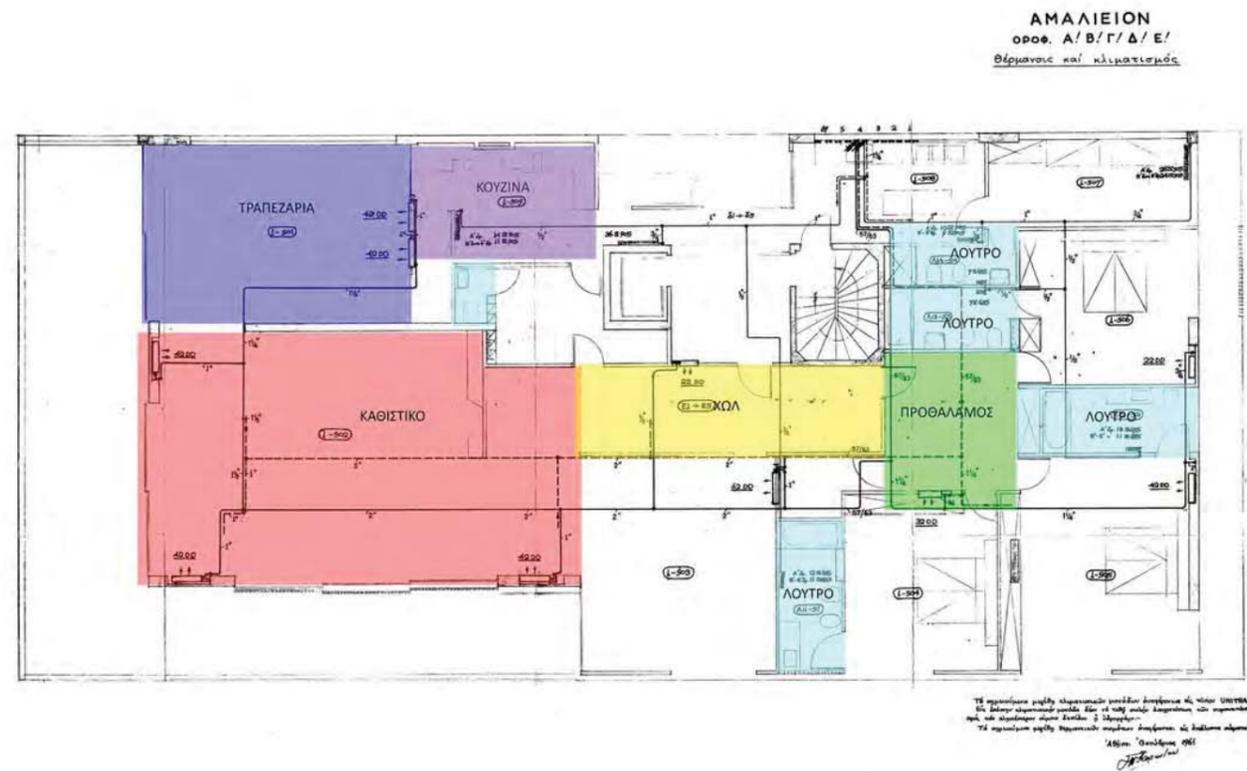
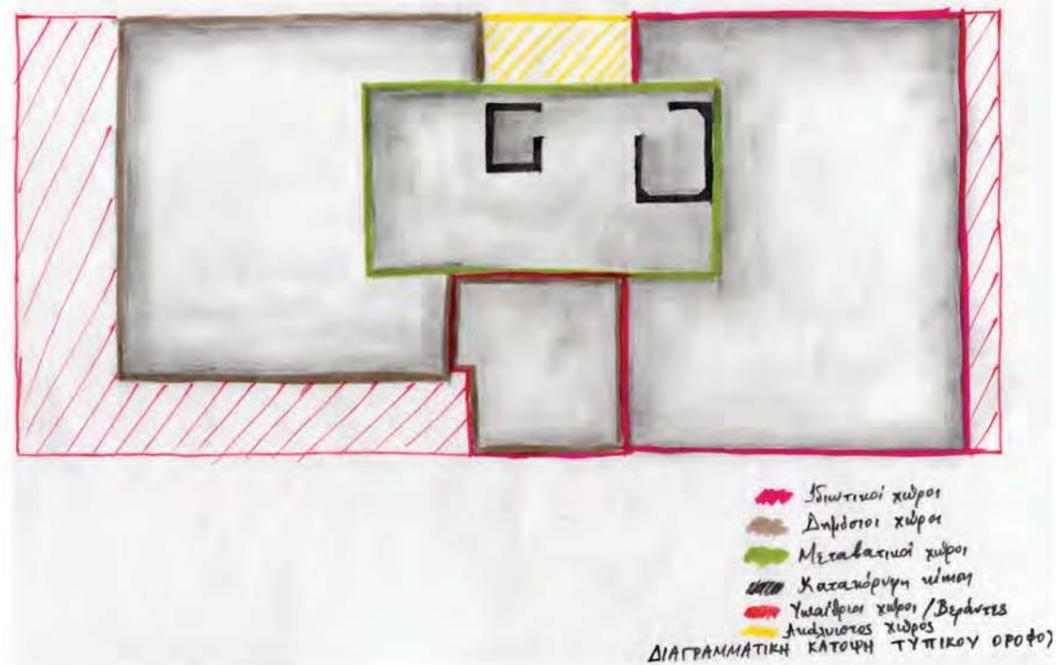
Δια τον κατά την προηγουμένην παρ. φωτισμον και αερισμόν απαιτείται όπως η επιφάνεια των προς τούτο αναγκαίων ανοιγμάτων μη είναι μικρότερα του ενός (1) τετραγωνικού μέτρου ανοίγματος κτίστου ανά επτά (7) τετραγωνικά μέτρα επιφανείας δαπέδου του διαμερίσματος (Σχ. 71).

2. Διαμερίσματα βοηθητικής χρήσεως των οικοδομών εξαιρέσει : α. των αποχωρητηρίων, και β. των κλιμακοστασίων των εξυπηρετούντων πλείονας του ενός ορόφους, δύνανται να φωτίζονται και να αερίζονται διανοιγμάτων μικρότερων των της προηγουμένης παρ. ή και να φωτίζονται και να αερίζονται μόνον δια μέσου ετέρου διαμερίσματος (ισχύουν αι διατάξεις της προηγουμένης

_ΤΟ ΚΤΗΡΙΟ ΜΕΣΑ ΣΤΗΝ ΕΠΟΧΗ ΤΟΥ

ΣΧΕΣΗ ΜΕ ΤΗΝ ΤΥΠΙΚΗ ΠΟΛΥΚΑΤΟΙΚΙΑ ΤΟΥ 1950

• Σχέση ιδιωτικού- δημόσιου:

Σύμφωνα με τη μελετήτρια Κιούρτη Μυρτώ, τα σπίτια της δεκαετίας του 1970, καθώς και των αμέσως προηγούμενων δεκαετιών, στις οποίες ανήκει το κτήριο της Ηρώδου Αττικού, χαρακτηρίζονταν από ένα απλό ογκοπλαστικό. Τις περισσότερες φορές, επρόκειτο για ορθογώνια με αναλογίες που πλησίαζαν εκείνες του τετραγώνου, χωρίς ιδιαίτερες προεξοχές ή εσοχές. Ο χώρος εντός του περιγράμματος των εξωτερικών τοίχων διαφοροποιούνταν σαφώς από τον περιβάλλοντα χώρο, με μία σχέση αντίθεσης, μέσα-έξω.

Αντιθέτως, στην πολυκατοικία του Ζενέτου στην Ηρώδου Αττικού, καθώς και σε άλλα έργα του, διαπιστώνουμε μια πρόθεση οι ημιυπαίθριοι χώροι να ενσωματωθούν στο κτίριο με έναν τρόπο πιο ρευστό από την αυστηρότητα που επιβάλλει η ύπαρξη ενός κλειστού εξωτερικού περιβλήματος. Πολλές φορές μάλιστα, οι οριζόντιες πλάκες, που μοιάζουν ανεξάρτητες από τα κατακόρυφα φέροντα στοιχεία, δίνουν την αίσθηση ότι δεν έχουν αυστηρά όρια και θα μπορούσαν να επεκτείνονται επ' άπειρον.

Όσον αφορά στη μετάβαση από το δημόσιο στο ιδιωτικό, η ύπαρξη του λεγόμενου "κατωφλιού", δηλαδή ενός υπαίθριου ή ημιυπαίθριου χώρου-αυλής που οδηγεί στην είσοδο της κατοικίας ή από τον οποίον διανέμονται οι κινήσεις, αποτελεί ένα κοινό σημείο μεταξύ του έργου του Ζενέτου και των σύγχρονών του μηχανικών. Βέβαια, στην περίπτωση της πολυκατοικίας στην Ηρώδου Αττικού, ο Ζενέτος χρησιμοποιεί περίτεχνα τον φέροντα οργανισμό με τα τοιχεία καθώς και το υδάτινο στοιχείο, ώστε να δημιουργήσει μια ήπια και ευχάριστη μετάβαση στον ιδιωτικό χώρο.

• Έκφραση των όψεων:

Οι όψεις οργανώνονται και εδώ από τα δομικά μέλη της κατασκευής. Επικρατεί, δηλαδή, η αφαίρεση, χαρακτηριστικό στοιχείο του μοντερνισμού. Στη συγκεκριμένη περίπτωση, οι πλάκες και τα τοιχεία που τις διατρυπούν σχηματίζουν έναν κάνναβο, από τον οποίο προκύπτουν ουσιαστικά οι όψεις της πολυκατοικίας.

• Διαρρύθμιση εσωτερικού διαμερισμάτων:

Η ιδιωτική ενότητα (υπνοδωμάτια, λουτρά) είναι μεγαλύτερη από τη δημόσια (καθιστικό, τραπεζαρία, κουζίνα) στην τυπική πολυκατοικία του 1950. Στην πολυκατοικία που μελετούμε, παρά ταύτα, φαίνεται να υπάρχει μια τάση προς μεγέθυνση της ιδιωτικής ενότητας, συχνά εις βάρος της λειτουργικότητας. Στη συνάντησή μας με την κυρία Ελένη Γεωργιάδη, μας ανέφερε ότι το μεγάλο σαλόνι ήταν μόνο “για δεξιώσεις”, και ποτέ δεν κατάφερε να γίνει ζωτικός χώρος συγκέντρωσης της οικογένειας σε καθημερινή βάση, παρά τις προσπάθειες της μητέρας της. Ακόμα, η κα Γεωργιάδη μας είπε ότι εάν σχεδίαζε σήμερα το ίδιο σπίτι, θα είχε μειώσει τα τετραγωνικά του σαλονιού προς όφελος του master bedroom ή κάποιου walk-in closet.

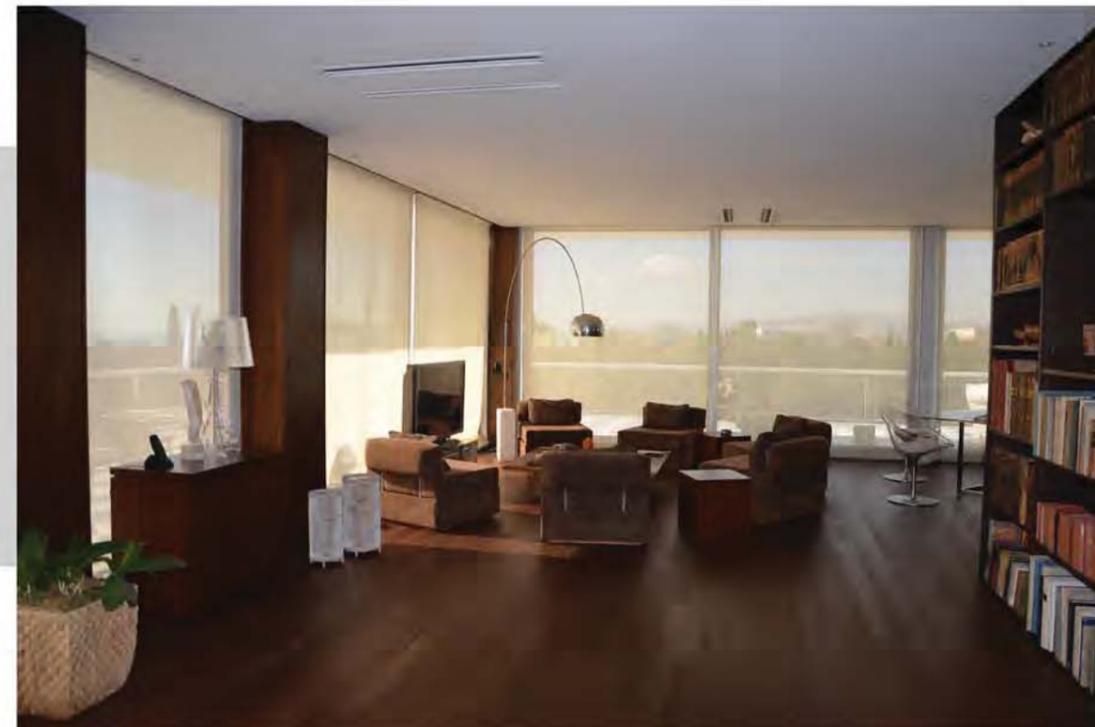
Παρατηρείται και εδώ, όπως και στην τυπική πολυκατοικία του '50, απουσία αρθρωτικών-μεταβατικών χώρων μεταξύ της κουζίνας και των λοιπών (κοινόχρηστων) χώρων. Μάλιστα, το γεγονός ότι η κουζίνα εδώ είναι κάπως αποκομμένη από τους άλλους χώρους καθώς επίσης και το ότι μετατρέπεται σε ένα χώρο που ανήκει στο βοηθητικό προσωπικό πια, και όχι στους κυρίους του σπιτιού, μας δηλώνει ότι το χάσμα που υπάρχει εκείνη την εποχή ανάμεσα στα δύο αυτά κοινωνικά στρώματα, αποτυπώνεται και χωρικά. Επιπλέον, η παρουσία αρθρώσεων ανάμεσα στους χώρους είναι και εδώ περιορισμένη, όπως συμβαίνει γενικότερα στην πολυκατοικία του '50 και αυτό φαίνεται από το γεγονός ότι στο τυπικό διαμέρισμα της πολυκατοικίας στην Ηρώδου Αττικού υπάρχει μόνο ένας προθάλαμος-απόληξη του χολ, ο οποίος κάνει την μετάβαση από τους κοινόχρηστους χώρους στους πιο ιδιωτικούς πιο ήπια.

Όσον αφορά στο κατ'εξοχήν αρθρωτικό στοιχείο μεταξύ των δωματίων στην τυπική πολυκατοικία των μέσων του 20ού αιώνα, η Μυρτώ Κιούρτη αναφέρει: “«Η πλήρης όμως ανάπτυξη του συστήματος επιμερισμού του χώρου σε πάνω από δύο δωμάτια άμεσα συσχετισμένη με τη λογική της εγγραφής της κίνησης από το ένα δωμάτιο στο άλλο μέσα από τον επιμήκη χώρο του διαδρόμου που τοποθετείται κεντρικά σαν ραχοκοκαλιά μέσα στο κτίριο και οδηγεί στους επιμερισμένους χώρους μέσα από σημειακά ανοίγματα, τις πόρτες (...)» Αντίθετα, το χολ στη συγκεκριμένη πολυκατοικία του Ζενέτου είναι ένας διευρυμένος χώρος, ο οποίος συνδέεται απευθείας με τα καθιστικά και τους άλλους κοινόχρηστους χώρους, χωρίς μάλιστα να χωρίζεται από αυτά με τοίχο και πόρτες και χωρίς να παρεμβάλλεται διάδρομος. Κάτι τέτοιο δεν συμβαίνει στην τυπική πολυκατοικία του '50, όπου το χολ είναι απλά ένας διευρυμένος θάλαμος υποδοχής, χωρίς τη δυνατότητα ενοποίησης με τους λοιπούς χώρους του διαμερίσματος, απέχοντας δηλαδή από τον ρόλο της πολλαπλής κατανομής των κινήσεων στο χώρο.

Οι υπαίθριοι χώροι των διαμερισμάτων οργανώνονται και εδώ σε μία ζώνη δύο αναγνώσιμων μετώπων:δηλαδή, υπάρχει το μέτωπο, το οποίο υποχωρεί και ορίζει τον κλειστό χώρο και ένα μπροστινό μέτωπο, που ορίζεται από οριζόντια στοιχεία (πλάκες, κουπαστές), δημιουργώντας έτσι ημιυπαίθριες βεράντες ή, συνηθέστερο για εκείνη την εποχή, περιμετρικά μπαλκόνια.

Η ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ ΔΙΑΣΤΑΣΗ ΤΗΣ ΣΥΝΘΕΣΗΣ

Η ΝΟΟΤΡΟΠΙΑ ΤΟΥ ΙΔΙΟΚΤΗΤΗ

Πέρα από τις αρχικές προθέσεις του αρχιτέκτονα, είναι προφανές ότι ο ιδιοκτήτης του εκάστοτε χώρου έχει την τάση εκούσια ή μη, να αφήνει το στίγμα του σε αυτόν. Τα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά της ανάπλασης του χώρου, επομένως, διαμορφώνονται ανάλογα με την ψυχοσύνθεση του χρήστη του, καθώς και με την ταυτότητά του: το φύλο του, την εθνικότητα και τη θρησκεία του, τη νοοτροπία της οικογένειάς του, τον τόπο και τον χρόνο στον οποίο ζει.

Η συμβολή του ανθρώπου στη διαμόρφωση μιας διακριτής αίσθησης σε δύο όμοιους χώρους, σχεδιασμένους με τον ίδιο τρόπο από τον ίδιο αρχιτέκτονα, είναι ολοφάνερη στην περίπτωση της πολυκατοικίας στην Ηρώδου Αττικού.

Στο μεν διαμέρισμα της κυρίας Γεωργιάδη, η ροή του χώρου διακόπτεται από τα συρόμενα διαχωριστικά πετάσματα, ενώ στο ρετιρέ δεν υπάρχουν τέτοια στοιχεία στην περιοχή των πιο "δημόσιων" λειτουργιών (καθιστικό, σαλόνι, γραφείο). Επιπλέον, στο διαμέρισμα της κυρίας Γεωργιάδη διατηρούνται τα αυθεντικά κουφώματα, οι χειρολαβές, οι ταπετσαρίες και τα δάπεδα, τα οποία, σε συνδυασμό με την επίσημη και κλασική επίπλωση, δημιουργεί μία τελείως διαφορετική ατμόσφαιρα από το διαρκώς αλλασσόμενο διαμέρισμα του τελευταίου ορόφου, με την πρωτοποριακή, ενίοτε μινιμαλιστική επίπλωση και τις ξύλινες επενδύσεις. Ενώ το ένα μοιάζει να "στριμώχεται" σε ένα δεδομένο κέλυφος, περιλαμβάνοντας σε αυτό τα στοιχεία που αντανακλούν την ψυχή της ιδιοκτήτριας, το άλλο φαίνεται να ανθίζει μαζί με τις αρετές του αρχικού σχεδίου, καθώς το κέλυφος και ο χώρος συμπορεύονται αρμονικά σε μια σχέση ανάδειξης του ενός από το άλλο. Εντύπωση, πάντως, προκαλεί το γεγονός ότι το διαμέρισμα που φαίνεται να συμβαδίζει λιγότερο με τις αρχικές προθέσεις του δημιουργού, είναι εκείνο που έχει υποστεί τις μικρότερες αλλαγές.

Η ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ ΔΙΑΣΤΑΣΗ ΤΗΣ ΣΥΝΘΕΣΗΣ

Η ΜΕΤΑΦΡΑΣΗ ΤΗΣ ΤΑΞΙΚΗΣ ΟΡΓΑΝΩΣΗΣ ΣΤΟ ΧΩΡΟ

Είναι σύνηθες φαινόμενο στο σύγχρονο αστικό τοπίο, η ταξική-οικονομική οργάνωση της κοινωνίας να εκφράζεται και χωρικά. Συγκεκριμένα, στις πολυκατοικίες και τα συγκρόματα κατοικιών, τα ρετιρέ καταλαμβάνονται κυρίως από εύπορους κατοίκους, ενώ τα ισόγεια και τα (ημι)υπόγεια αποτελούν πιο προσιτούς χώρους κατοίκησης για τους οικονομικά ασθενέστερους.

Αυτού του είδους η ταξική οργάνωση παρατηρείται εντόνως και στην πολυκατοικία της Ηρώδου Αττικού. Χωρίς αμφιβολία, το διασημότερο διαμέρισμα του κτιρίου είναι το ρετιρέ, το οποίο ανήκει στον κύριο Φιξ, τον αρχικό ιδιοκτήτη και πελάτη του Ζενέτου. Είναι εκείνο που έχει την καλύτερη θέα, τον πιο ευνοϊκό αερισμό και ηλιασμό, και στο οποίο οι προθέσεις του αρχιτέκτονα "διαβάζονται" ευκολότερα στο χώρο, ακόμα και από έναν άπειρο παρατηρητή. Οι χαμηλότεροι αλλά εξίσου πολυτελείς όροφοι, είτε ανήκουν σε μέλη της οικογένειας Φιξ ή έχουν πωληθεί σε γνωστά ονόματα του ελληνικού χώρου των επιχειρήσεων. Μία σημαντική παρατήρηση όσον αφορά στην διάταξη του χώρου μέσα στα ίδια τα διαμερίσματα είναι η ύπαρξη μιας διακριτής ενότητας δωματίων και τρόπου σύνδεσης μεταξύ αυτών, που σχετίζονται με την παροχή υπηρεσιών στους ιδιοκτήτες (δωμάτιο υπηρεσίας, κουζίνα, πλυσταριό, σκάλα υπηρεσίας).

Ο τρόπος σχεδιασμού της εισόδου είναι ένα ακόμα στοιχείο που συνδέεται άρρηκτα με τη θέση της οικογένειας Φιξ στην κοινωνία της δεκαετίας του 1960. Ο διάφανος πυρήνας, στο κέντρο ακριβώς της ρηχής δεξαμενής νερού που είναι εμπνευσμένη από έργα του Niemeyer και του Mies Van der Rohe, οι καθαρές γραμμές του μαρμάρου και του σκυροδέματος, το προσεγμένου γρασίδι του ακαλύπτου, λεπτομέρειες που οι κάτοικοι αναφέρουν ότι έχουν μείνει अपαράλλαχτες στο πέρασμα του χρόνου, φαίνονται να ικανοποιούν αρχιτεκτονικά απόλυτα την ανάγκη της οικογένειας για κύρος, προβολή και πορεία σύμφωνη με τις προσαγές του σύγχρονου αρχιτεκτονικού γίγνεσθαι.

Η τελευταία μας επίσκεψη στο κτήριο σηματοδότησε τη γνωριμία μας με τον "αθέατο" χώρο της πολυκατοικίας. Το υπόγειο, εκτός από τις μηχανολογικές εγκαταστάσεις, τις αποθήκες και άλλους βοηθητικούς χώρους, φιλοξενεί και τις κατοικίες του θυρωρού και μελών του υπηρετικού προσωπικού. Η διαφορετική αντιμετώπιση της στάθμης αυτής, που προορίζεται για να μην φανερώνεται στα μάτια των πλουσίων ιδιοκτητών των πάνω διαμερισμάτων, είναι κατάδηλη. Κάτω από το έδαφος, δεν υπάρχουν οι ποιότητες χώρου που χαρακτηρίζουν το υπόλοιπο κτήριο. Οι διάδρομοι είναι αφρόντιστοι και αποπνικτικοί, οι χώροι διαρθρώνονται συμβατικά και, σε κάποιες περιπτώσεις, μη λειτουργικά, τα δωμάτια φωτίζονται μόνο από έναν στενό φωταγωγό και οι σύγχρονες απαιτήσεις θερμομόνωσης και υγραμόνωσης δεν ικανοποιούνται.

Είναι, πράγματι, δελεαστικό το να προσπαθεί κανείς να κοιτάξει μέσα στην ψυχή ενός καλλιτέχνη. Και ο Τάκης Ζενέτος, πέρα από τον ορθολογισμό των γεωμετριών του, την προσήλωσή του στην οικοδομική λεπτομέρεια, την αγάπη του για την επιστήμη της προοπτικής και τις εφαρμογές αυτής στην Αρχιτεκτονική, ήταν στ'αλήθεια ένας καλλιτέχνης. Στο πρόσωπό του βρήκε εφαρμογή το δόγμα "η τέχνη για την τέχνη", που τόσο πολύ είχε πολεμηθεί και απορριφθεί από τους αρχιτέκτονες στη χώρα μας. Στα έργα του, φύτεψε εντέχνως ψήγματα της ψυχής του, των προσωπικών του οραμάτων και φαντασιώσεων. Ο "άνθρωπος" για το Ζενέτο είναι το κέντρο της σύνθεσης· όχι όμως επειδή είναι σημαντικός, και αποτελεί τη μονάδα της κλίμακας του κτηρίου, αλλά επειδή μέσω αυτού, το κτήριο αναδεικνύεται και αποκτά ουσία.

Η παρουσία του φέροντος οργανισμού και των υλικών κατασκευής στο έργο του είναι δυναμική, κυριολεκτικά και συνυποδηλωτικά. Στην πολυκατοικία της Ηρώδου Αττικού, μάλιστα, ο παρατηρητής έχει την εντύπωση πως τα φέροντα τοιχεία, που διαχωρίζονται απόλυτα από την υπόλοιπη σύνθεση, "σχίζουν" τις πλάκες με τη δύναμη που τους δίνει η απαραίτητη παρουσία και η αδιαφιλονίκητη ευθύνη τους, φθάνοντας ως το δώμα, και μετουσιώνονται με αυτόν τον τρόπο σε κυρίαρχο στοιχείο της λύσης. Οι νόμοι της σύνθεσης είναι ξεκάθαροι, οι χώροι λιτοί και απέρριτοι, ενώ ο συνήθης για εκείνη την εποχή αλόγιστος επιμερισμός τους και η σημειακή σύνδεση μεταξύ αυτών απουσιάζουν, δίνοντας τη θέση τους στην ελεύθερη κίνηση και ροή. Όσον αφορά στις οικοδομικές επιλύσεις των διαφόρων ζητημάτων που προέκυπταν, είναι όλες πρωτότυπες και πρωτοποριακές, ενώ δεν αφήνουν ούτε την παραμικρή υπόνοια ασάφειας και προχειρότητας.

Ένας από τους σημαντικότερους παράγοντες στην αρχιτεκτονική του Ζενέτου είναι οι συνεργάτες του, τόσο οι πολιτικοί μηχανικοί που κατανόησαν και υποστήριξαν το όραμά του με την επιστημονική τους συμβολή, όπως ο Σωκράτης Αγγελίδης, όσο και οι πελάτες που τόλμησαν να ενστερνιστούν τις αρχές της δικής του θεώρησης της Αρχιτεκτονικής και να συμμετάσχουν, κατά κάποιον τρόπο, στους πειραματισμούς του, όπως ο Κάρολος Φιξ.

Ίσως, τελικά, η αδυναμία της κοινωνίας να γεννήσει περισσότερους ανθρώπους ικανούς να καταλάβουν το Ζενέτο και να σταθούν στο πλάι του, ή έστω να τον αποδεχθούν σαν δημιουργό, η συνεχής δηλαδή διαμάχη του με την ελληνική καθημερινή πραγματικότητα, να οδήγησε στο δραματικό του τέλος. Ίσως, ακόμα, να ανατέλλει σιγά σιγά ένας κόσμος στον οποίο τα ίχνη που άφησε ο Ζενέτος πίσω του να είναι όχι απλώς ενδιαφέροντα, αλλά να αξίζει να τα ακολουθήσει κανείς για να βιώσει, στο τέλος τους, μια μικρή γεύση από την πεμπουσία της Αρχιτεκτονικής που οραματιζόταν εκείνος.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

- ΤΑΚΗΣ Χ. ΖΕΝΕΤΟΣ 1926 – 1977, Έκδοση «Αρχιτεκτονικών Θεμάτων» 1978
- ΤΑΚΗΣ Χ. ΖΕΝΕΤΟΣ ΨΗΦΙΑΚΑ ΟΡΑΜΑΤΑ ΚΑΙ ΑΡΧΙΤΕΚΤΟΝΙΚΗ, Ελένη Καλαφάτη, Δημήτρης Παπαλεξόπουλος, Εκδόσεις Libro
- ΝΕΟΕΛΛΗΝΙΚΗ ΑΡΧΙΤΕΚΤΟΝΙΚΗ ΚΑΙ ΑΣΤΙΚΗ ΙΔΕΟΛΟΓΙΑ, Χρίστος Ιακωβίδης, εκδόσεις ΔΩΔΩΝΗ
- ΝΕΟΕΛΛΗΝΙΚΗ ΑΡΧΙΤΕΚΤΟΝΙΚΗ, Δημήτρης Φιλιππίδης, Εκδόσεις Μέλισσα
- WORLD ARCHITECTURE 2/1965
- Απόσπασμα από την διδακτορική διατριβή της Μυρτούς Κιούρτη

ΕΥΧΑΡΙΣΤΙΕΣ

Θα θέλαμε να ευχαριστήσουμε όλους όσους μας βοήθησαν να συντάξουμε αυτή την εργασία και μας προμήθευσαν όχι μόνο με έντυπο υλικό αλλά και με τις προσωπικές τους εμπειρίες.

ΠΗΓΕΣ

- Συνάντηση με τον Κάρολο Φιξ
- Συνάντηση με την Ελένη Γεωργιάδη, ανιψιά του κ. Φιξ.
- Συζήτηση με τον Γιάννη Καμπά, Ευλουργό στο έργο
- Τηλεφωνική επικοινωνία με τον κ. Τσιρώνη Μηχανολόγο Μηχανικό του έργου
- Συζήτηση με το προσωπικό της πολυκατοικίας
- Πληροφορίες από την Γεωργία Μαρίνου και τον Μανώλη Μαρμαρά, συνεργάτες του Τάκη Ζενέτου
- Γραφείο Πολεοδομίας Αθηνών
- Αρχείο Πολυκατοικίας
- Αρχείο ZEGER ARCHITECTS

Φοιτήτριες: Καλημέρα σας, εμείς κάνουμε μια εργασία για το κτήριο σας.»

Κάρολος Φιξ: Ο Ζενέτος το έκανε. Του Σακελάρη ήταν η πρώτη άδεια νομίζω, αλλά εμένα δε μου άρεσε. Έκανε μια Μυκονιάτικη πολυκατοικία, χρησιμοποιήσαμε την άδεια μεν αλλά φώναξα το Τάκη το Ζενέτο, μόλις είχε γυρίσει είχε τελειώσει. Στο Παρίσι είχε πάει, στη Σορβόννη. Είχε έρθει κι ήταν ανιψιός ενός δικηγόρου μου και του είπα να δούμε κι ήταν μεγαλοφυΐα».

Φοιτήτριες: Πώς σας φάνηκε;

Κάρολος Φιξ: Ήταν μεγαλοφυΐα αλλά δυστυχώς δεν αναγνώρισε κανείς την ικανότητα του, δεν μπορούσε να βρει πελάτη.

Φοιτήτριες: Γι' αυτό το λόγο...

Κάρολος Φιξ: Ναι, δεν ξέρω για ποιο λόγο. Είχε μια γυναίκα, ένα παιδί έκανε και δεν μπορούσε να τους ζήσει. Φαντάζομαι γι' αυτό το λόγο, δεν ξέρω. Θεώρησε... βρήκανε όλη την μελέτη. Για το πώς θα αυτοκτονήσει είχε κάνει μια μελέτη, πήδηξε μου φαίνεται από το δεύτερο όροφο ... του διαμερίσματος... κι είχε πάρει φόρα και κατάφερε να φτάσει το κεφάλι του στο ρείθρο του απέναντι πεζοδρομίου.

Φοιτήτριες: Στενάχωρο, είχε και μια κόρη...

Φοιτήτριες: Προσπαθούμε να κάνουμε τώρα ένα αρχείο για τον Ζενέτο

Κάρολος Φιξ: Ήταν και λίγο τρελός... γιατί αυτός κοιμόταν όλη μέρα. Όλη μέρα κοιμόταν κι εργαζόταν όλη νύχτα.

Φοιτήτριες: Ναι, μας το παν αυτό. Έχουμε μια καθηγήτρια που δούλευε στο γραφείο τη Γεωργία τη Μαρίνου, δεν ξέρω αν την ξέρετε...

Κάρολος Φιξ: Δεν την θυμάμαι...

Φοιτήτριες: Ήταν μετά...

Κάρολος Φιξ: Μετά πώς μετά;

Φοιτήτριες: Ήταν γύρω στο '70 - '75

Κάρολος Φιξ: Μόλις είχε πεθάνει ο Ζενέτος;

Φοιτήτριες: Όχι, Όχι, πριν

Κάρολος Φιξ: Πριν πεθάνει, ναι..

Φοιτήτριες: Και θέλουμε τώρα να κάνουμε ένα αρχείο γιατί δεν υπάρχει αρχείο για τη δουλειά του Ζενέτου και θέλουμε να κάνουμε ένα αρχείο στη σχολή με σχέδια..

Κάρολος Φιξ: Ναι, ότι βρούμε... ότι βρούμε θα σας δώσουμε. Αν βρούμε... πάντως θα ψάξουμε. Γιατί εγώ τον αγαπούσα πολύ, τον σεβόμουνα το Ζενέτο, ήταν πραγματικά αξιόλογος...

Καταρχήν του μιλούσες και σχεδίαζε... προοπτικά. Μου είχε κάνει κάτι σχέδια... μια βίλα κάποτε ήθελα να κάνω στο καβούρι, τελικά δεν την έκανα, στην οποία είχε κάνει ένα κέλυφος, διαστημικά πράγματα ...

Φοιτήτριες: Ήταν πολύ πρωτοποριακός...

Κάρολος Φιξ: Πολύ προχωρημένος για την εποχή του

Φοιτήτριες: Πολύ μπροστά

Φοιτήτριες: Ναι, είδαμε κάποια έργα κι ήταν... δεν πιστεύαμε ας πούμε ότι έγιναν το '70.

Φοιτήτριες: Ναι, ήτανε σαν είναι μελλοντικά

Κάρολος Φιξ: Ναι, ναι,

Φοιτήτριες: Πραγματικά

(παυση)

Φοιτήτριες: Δηλαδή επιλέξατε το Ζενέτο επειδή ήταν ανιψιός του Δικηγόρου σας κι ήταν τότε νεαρός...

Κάρολος Φιξ: Όχι δεν τον ήξερα, ήταν το πρώτο του έργο ...

Φοιτήτριες: Αλλά σας άρεσε αυτό που έκανε...

Κάρολος Φιξ: μόλις τον γνώρισα κατάλαβα

Φοιτήτριες: Τον κόψατε ... (γέλια)

(παύση)

Φοιτήτριες: Ο πελάτης έπαιρνε μέρος στο σχεδιασμό;

Κάρολος Φιξ: Εγώ έπαιρνα, τώρα οι άλλοι πελάτες δεν ξέρω τι κάνανε

Κάρολος Φιξ: Ναι,

Φοιτήτριες: Εμείς θέλουμε να μάθουμε δηλαδή, δουλέψατε...

Κάρολος Φιξ: Την είσοδο την εμπνευστήκαμε από το Μπραζίλια

Φοιτήτριες: Αχα

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ

Κάρολος Φιξ: Που `χε νερό
Φοιτήτριες: Ναι το σχολιάζαμε...

Κάρολος Φιξ: Του Νιμάγιερ
(παύση)

Κάρολος Φιξ: Ανακατεύτηκα κι εγώ εδώ, με την αρχιτεκτονική... έκανα τη ζημιά μου βέβαια (γέλια) θα ήταν πολύ καλύτερο αν δεν ανακατευόμουν. Το έκανα λίγο... τον συγκράτησα λίγο

Φοιτήτριες: Λίγο πιο γήινο

Κάρολος Φιξ: Πιο γήινο, πιο εμπορεύσιμο

Φοιτήτριες: Δηλαδή είχατε μια δυναμική συνεργασία...

Κάρολος Φιξ: Κάναμε και παρέα, ήταν ευχάριστος... βγαίναμε έξω μαζί το βράδυ, ήμασταν φίλοι

..

Φοιτήτριες: Ερχόταν στην οικοδομή όταν φτιαχνόταν το έργο;

Κάρολος Φιξ: Βεβαίως

Φοιτήτριες: Είχε ενεργό ρόλο

Κάρολος Φιξ: Ε, βέβαια, δεν είχε άλλο, αυτός

Φοιτήτριες: Είχατε γνωρίσει τον Σωκράτη Αγγελίδη, ήταν στατικός.

Κάρολος Φιξ: Ναι, ναι, σπουδαίος... και τσακωνόντουσαν, διότι ζητούσε ο Ζενέτος... (γέλια) κάτι προβόλους ξέρω γω πόσα μέτρα

Φοιτήτριες: Το κενό που λέγαμε...

Φοιτήτριες: Ναι, η αιώρηση

Φοιτήτριες: Το σπίτι εδώ έχει κολώνες εσωτερικά ή έχει μόνο τα τοιχία;

Κάρολος Φιξ: Δεν έχει φέροντα εσωτερικά, είναι... μπορούμε να το αλλάζουμε να κάνουμε ότι θέλουμε. Είναι ξηρά κατασκευή, υπάρχει μόνο του ασανσέρ το κουβούκλιο, αυτό είναι μπετόν ας πούμε και βοηθάει και στο σεισμό και γενικώς.

Φοιτήτριες: Άρα στο σεισμό δεν είχατε πρόβλημα

Κάρολος Φιξ: Όχι, όχι

Φοιτήτριες: Κανένα

Κάρολος Φιξ: Κουνήθηκε

Φοιτήτριες: Κουνήθηκε, ναι, αλλά μια χαρά, εντάξει

Φοιτήτριες: Χρειάστηκε να αλλάξετε αρκετά πράγματα στο εσωτερικό;

Κάρολος Φιξ: Όχι, όχι

Φοιτήτριες: Σας άρεσε έτσι όπως ήταν

Κάρολος Φιξ: Ναι, ναι

Φοιτήτριες: Αλλά είναι εύκολο να αλλάξει επειδή είναι έτσι φτιαγμένο

Κάρολος Φιξ: Ναι αλλά δεν χρειάστηκε... βασικά προσπαθήσαμε ο χώρος να ρέει πόρτες να μην υπάρχουν. Θα δείτε μετά και το διαμέρισμα αδελφής μου που είναι αλλιώτικο. Είναι πιο συντηρητικό, έχει πόρτες, έχει... (γέλια)

Φοιτήτριες: Δεν ήταν τόσο... σαν εσάς

Κάρολος Φιξ: Μου λέγανε ότι ήμουν τρελός... το κατακρίνανε, μου λέγανε ότι αυτό είναι γκαράζ δεν είναι ... τέτοια πράγματα τότε δεν είχαν γίνει ποτέ

Φοιτήτριες: Μα να έχετε τέτοια θέα και να μην τη βλέπετε, αμαρτία...

...

Φοιτήτριες: Και βιοκλιματικά πώς συμπεριφέρεται το κτήριο, με την πισίνα κάτω ...

Κάρολος Φιξ: Εδώ έχω μόνο κλιματισμό, ζεστό κρύο με αντλίες θερμότητας, έχω μια μεγάλη αντλία στην ταράτσα.

Φοιτήτριες: Και κάτω με την πισίνα το καλοκαίρι... καλά δε θα φτάνει μέχρι πάνω απλά...

Κάρολος Φιξ: Δεν έχουμε πρόβλημα πάντως.

Φοιτήτριες: Στο εσωτερικό έχετε παντού ξύλο

Κάρολος Φιξ: Τα ξύλινα... ήθελα ν' αποφύγω το σοβά. Κάποτε ήρθε ένας ξένος αρχιτέκτονας και το είδε και μου είπε ότι του άρεσε πολύ αλλά μου είπε ότι το ξύλο είναι λάθος. Έπρεπε να είναι αυτό το σπίτι λέει, ανοξειδωτό. Δεν είμαι σίγουρος ...

Φοιτήτριες: Είναι πάντως πολύ ωραίο το ξύλο

Κάρολος Φιξ: Ναι δεν με ενοχλεί

Φοιτήτριες: Εμένα πάντως μου αρέσει, έχει ζεστασιά.

Φοιτήτριες: Ο Ζενέτος τι σας είχε πει για το ξύλο, του άρεσε;

Κάρολος Φιξ: Κοίτα συζητούσαμε πώς θα αποφύγουμε τους σοβάδες. Κοίτα είναι και χρόνια αυτά τώρα, δεν... δεν ξέρω αν υπήρχαν κι άλλες επιλογές τότε.

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ

Κάρολος Φιξ: Προσπαθήσαμε να μην έχουμε γωνίες, να είναι ανοιχτά ως πούμε ή στην ανάγκη να βάλουμε έναν καθρέφτη για να μην φαίνεται, να ρέει δηλαδή ο χώρος

Φοιτήτριες: Και μετά από τόσα χρόνια αισθάνεστε εδώ πέρα... αισθάνεστε καλά

Κάρολος Φιξ: Αρέσει τώρα ενώ στην αρχή...

Φοιτήτριες: Ήταν λίγο...

Κάρολος Φιξ: Άκουγα δυσάρεστα σχόλια

Φοιτήτριες: Εσάς σας άρεσε και δεν άρεσε στους άλλους;

Κάρολος Φιξ: Ναι, δηλαδή ως πούμε η αδελφή μου που θα δείτε το διαμέρισμα, έχω λέει ένα έπιπλο άμα δεν έχω τοίχο που θα το βάλω (γέλια)

Φοιτήτριες: Ή που θα κρεμάσεις τον πίνακα

Κάρολος Φιξ: Ναι, ναι

Φοιτήτριες: Η πολυκατοικία φτιάχτηκε στην αρχή για την οικογένεια σας κι ήταν... ο καθένας ήξερε ποιο θα ήταν το διαμέρισμα του και σε ποιον όροφο;

Κάρολος Φιξ: Ναι, ναι και θα πωλούσαμε ορισμένα

Φοιτήτριες: Δηλαδή η αδελφή σας ασχολήθηκε με το διαμέρισμα της, πώς θα είναι...

Κάρολος Φιξ: Ναι,

Φοιτήτριες: Αλλά όλοι συζητούσαν με το Ζενέτο

Κάρολος Φιξ: Με το Ζενέτο δε συμφωνούσαν, ήταν χειρότεροι, πιο πίσω από μένα

Φοιτήτριες: Δυσκολεύονταν λίγο

Φοιτήτριες: Αυτή είναι μια αρχιτεκτονική που είναι... Τώρα ως πούμε

Φοιτήτριες: Θα μπορούσε να έχει χτιστεί πριν από λίγα χρόνια

Κάρολος Φιξ: Ναι, ναι

Φοιτήτριες: Η αλήθεια είναι ότι υπάρχουν κάποια στερεότυπα που δύσκολα...

Κάρολος Φιξ: Είναι και πώς έχει μεγαλώσει ο άνθρωπος, δεν είναι εύκολο.

...

Φοιτήτριες: Έχετε πολλά βιβλία τέχνης

Κάρολος Φιξ: Κάποτε διάβαζα πολύ, τώρα δε με βοηθάν τα μάτια μου και κουράζομαι.

Φοιτήτριες: Ασχολιόσασταν δηλαδή τότε... είχατε ασχοληθεί με το χώρο δεν ήταν μόνο η συνεργασία με το Ζενέτο.

Κάρολος Φιξ: Όχι, μα κάθισα και μελέτησα. Μελέτησα τον Νιμάγιερ, τον Μις Βαν ντε Ρόε, μελέτησα διάφορους για να μπορώ να συνεννοηθώ μαζί του

Φοιτήτριες: Να μπορείτε να...

Κάρολος Φιξ: Βεβαίως

Φοιτήτριες: Είχε φτιάξει και το εργοστάσιο ο Ζενέτος

Κάρολος Φιξ: Το χαλάσανε τώρα

Φοιτήτριες: Το χαλάσανε, ναι

Κάρολος Φιξ: Κι ο κόσμος λέει, τι ωραίο που έγινε

Φοιτήτριες: Κι άλλα κτήρια του Ζενέτου... γκρεμίστηκαν ...

Φοιτήτριες: Μα να υπάρχει τέτοια σκέψη και να μην αναγνωρίζεται

Κάρολος Φιξ: Μα άμα είσαι μπροστά από την εποχή σου, έτσι γίνεται, αυτό είναι το τίμημα

Φοιτήτριες: Η κορυφή είναι μοναχική

Κάρολος Φιξ: Θέλει χρόνια για να σε φτάσουν μετά και να αναγνωριστείς.

Για πέστε μου λοιπόν, τι θέλετε να μάθετε... παραπάνω από αυτά που θα ξέρετε.

(Γέλια)

-Περισσότερο για... τις εμπειρίες σας... πώς βιώσατε το κτίριο εσείς που, δεν ήσασταν εκεί στην κατασκευή...

-Εγώ, έζησα εκεί από τα έξι μου χρόνια. Δηλαδή τελείωσε, όταν εγώ ήμουν έξι χρονών. Νομίζω εφτά χρόνια χτιζόταν, γιατί...

(Γέλια)

-Υπήρχε... μια δυσκολία;

-Ναι.

(Γέλια)

-Και... μας είπε ο κύριος Φιξ ότι ξεκίνησε με το Σακελλάριο και τελικά...

-Εκεί υπάρχει ένα μπέρδεμα, η μάνα μου επιμένει ότι καθ' όλη τη διάρκεια του έργου υπήρχε και ο Σακελλάριος κάπου.

-Ναι.

-Αλλά... σ' αυτό δεν θα βρούμε άκρη γιατί άλλα λέει ο ένας κι άλλα λέει ο άλλος οπότε... Αλλά... μου φαίνεται κάπως πιθανόν να ξαναήρθε ο Σακελλάριος για κάποιες, ίσως λεπτομέρειες και κάποια επίλυση κάποιων... θεμάτων, ας πούμε αλλά... Ε, ουσιαστικά φαίνεται και είναι κτίριο του Ζενέτου δηλαδή...

-Ναι, ναι.

-Τα σχέδιά του δεν έχουν σχέση με του Σακελλάριου. Εγώ έχω ζήσει και σε σπίτι του Σακελλάριου, και εδώ στου Ζενέτου αλλά και το εξοχικό μας σπίτι που ήταν στο Καβούρι ήταν του Σακελλάριου. Επομένως, έχω βιώσει και τους δύο αρχιτέκτονες. Τελείως διαφορετικά, πολύ καλό και αυτό, εξαιρετικό, αλλά ήταν, τελείως, δύο... Καταρχάς, η χρήση τους ήταν διαφορετική. Άλλο ένα διαμέρισμα, κι άλλο εξοχική κατοικία, έτσι; Αλλά... εντάξει, έχει το στίγμα καθαρά του Σακελλάριου το άλλο σπίτι και αυτό έχει καθαρά το στίγμα του Ζενέτου. (...) Είναι Ζενέτος, εκατό τοις εκατό. (...) Εγώ θεωρώ ότι αυτό το σπίτι είναι... δηλαδή και σήμερα, το θαυμάζω ως αρχιτέκτονα... Ε... θεωρώ ότι είναι, ασχέτως της αισθητικής, έτσι; Είναι πολύ σωστό και λειτουργικό, δεν ξέρω πώς το... είδατε, κυκλοφορήσατε...;

-Ναι. Μπήκαμε, μπήκαμε και στο...

-Κι εγώ καμιά φορά βρίσκω φοιτητές εκεί. Σας καταλαβαίνω, γιατί κι εγώ έχω χτυπήσει πόρτες για να μπω, για να δω, για να... ε... ως φοιτήτρια και ως... Αυτό είναι πολύ ωραίο θέμα, να δείτε, το... Αυτή η λειτουργία του η κυκλική είναι, θεωρώ, πάρα πολύ σημαντική. (...) Σήμερα, αν το σχεδιάζαμε, σίγουρα θα δίναμε λίγο παραπάνω χώρο... δηλαδή... Σαν σύγχρονη κατοικία δεν έχει... ή θα ήταν ακόμα και σήμερα μπροστά σαν διαμέρισμα. Θεωρώ ότι είναι ακόμα σήμερα μπροστά. Ακόμα είναι άξιο μελέτης, όχι ιστορικής, αλλά και μελλοντικής. Δεν είναι μόνο ιστορική η...

-Η αξία του.

-Η αξία του. Και σήμερα αν χτιζότανε, πάλι θα είχε μεγάλη αξία. Πόσο μάλλον, τότε που έγινε. Γιατί και σήμερα άμα δεις τις πολυκατοικίες που χτιζονται, είναι πολύ πίσω από αυτό το κτίριο.

-Το '57 πρέπει να ξεκίνησε η σχεδίαση. Γιατί άμα σκεφτώ ότι ήταν εφτά χρόνια κι εγώ μπήκα έξι χρονών και ήταν έτοιμο, σημαίνει ότι... γύρω στο '57, όταν εγώ γεννήθηκα... πρέπει να ξεκίνησε η μελέτη του κτιρίου. Ασχέτως αν καθυστερούσε...

-Η ελεύθερη επικοινωνία, η ροή, τα πάνελ αυτά που τελειώνουν πάνω στην οροφή, τα ανοίγματα, όλα αυτά. Όλοι αυτοί οι τοίχοι που ανοιγοκλείνουνε, δηλαδή αυτό το flexibility που μπορείς να απομονώσεις και να... και λοιπά. Είναι πάρα πολύ σημαντικά στοιχεία. Ο τρόπος που στηρίζεται όλο αυτό, με τα τοιχεία, τις κολώνες του... Το νερό από κάτω, σαν αίσθηση. Ακόμα και το κοτετσόσυρμα. Εντάξει, δεν είναι ακριβώς κοτετσόσυρμα, αλλά είναι κάτι πιο... το πλέγμα, που είναι ένα ευτελές υλικό και το χρησιμοποίησε σε ένα τόσο... Δηλαδή, η πολυτέλειά του δεν έγκειται ούτε στην προβολή ούτε... Έχει ουσία. Κάποτε με είχαν ρωτήσει σε μια συνέντευξη, «τι θεωρείτε πολυτέλεια;». Και είχα απαντήσει, «πολυτέλεια είναι η ελευθερία επιλογής». Δεν είναι αν θα βάλω χρυσά πόμολα.

. Και γι' αυτό, μέσα σ' αυτό το κτίριο, έχει τη δυνατότητα ο κάτοικος να βάλει ό,τι θέλει. Η μητέρα μου, της αρέσουνε κι έχει συλλογή από παλιά έπιπλα και λοιπά. Της αρέσουν αυτά. Εγώ θα τό'κανα διαφορετικά.

-Αυτό, το εκτιμήσατε, ας πούμε, και καθώς ζούσατε στο σπίτι μικρή, ή μετά, είχε προκύψει από τις σπουδές, δηλαδή, μετά από τη μόρφωση που είχατε πάρει ως αρχιτέκτονας, αρχίσατε να... δίνετε σημασία σ' αυτό...

-Κοίταξε να δεις. Η μητέρα μου... της άρεσε πάρα πολύ η αρχιτεκτονική. Δεν είναι αρχιτέκτονας, δεν έχει σπουδάσει, δεν... σπουδάζαν τότε οι γυναίκες... Έχει ζήσει στην Κατοχή, δεν... δεν τίθενται τέτοια θέματα. Όμως, της άρεσε πάρα πολύ η αρχιτεκτονική και τη μελέταγε. Και από το θείο μου, και... γενικώς. Και μού'λεγε: «Δες τι έχει κάνει. Δες... πώς λειτουργεί... ας πούμε...»

-Α, οπότε είχατε τέτοια ερεθίσματα.

-Ναι. Πολύ πριν... Εγώ δεν σπούδασα Αρχιτεκτονική, σπούδασα Αρχιτεκτονική τοπίου.

-Α.

-Ναι. Αρχιτεκτονώ, αλλά δεν έχω σπουδάσει Αρχιτεκτονική... Έχω βιώσει Αρχιτεκτονική, πολύ καλή όμως. Είναι μία ολόκληρη διαδικασία.

-Ακόμα και... το ίδιο και στις λεπτομέρειες, στις κατασκευαστικές λεπτομέρειες. Είναι πολύ πιο εύκολο να βάλεις ένα γύψινο μετά και να καλύψεις τις ατέλειες, άλλο να κάνεις ένα τελείωμα.

-Τι είναι πραγματική ανάγκη. Μπορεί να έχει ανάγκη και την προβολή...

-Ναι, ναι.

-Μα δεν γίνεται αλλιώς... Αρχιτεκτονική χωρίς ψυχολογία δεν γίνεται, μη γίνεις αρχιτέκτονας! Δε γίνεται!

-Ναι ναι, συμφωνώ. Απλά μου επιβεβαιώνετε αυτό που είχα στο νου μου.

-Μα σου λέω, είναι όλα. Όλα. Είναι τα πάντα, συνυφασμένα και αλληλένδετα.

-Ήταν κι αυτό ένα από τα θέματα που βλέπουμε σε αυτό το μάθημα. Η σχέση του αρχιτέκτονα με τον πελάτη, η συνεργασία τους και...

-Μα για τον δεν άνθρωπο το κάνεις το κτίριο, για ποιον το κάνεις;

-Ναι, απλά είναι αυτό που λέτε, ότι...

-Παιδιά, αν δεν υπήρχαν άνθρωποι, δηλαδή... Ένα έργο τέχνης, ναι. Για ποιον όμως;

...

Για μένα, ειδικά στην Ελλάδα, ένα σπίτι καλό είναι να σχεδιάζεται διαχρονικά, να μπορεί να εξυπηρετήσει και στο μέλλον αλλά, δεν μπορείς να ξέρεις... Δηλαδή, το παρόν είναι... το σίγουρο.

-Νομίζω ότι είναι και αυτό το καλό που έχουμε βρει στο Ζενέτο και θα μπορούσατε... μπορείτε κι εσείς να το επιβεβαιώσετε ή να το διαψεύσετε. Το ότι τα σπίτια του είναι έτσι φτιαγμένα που να μπορούν...

-Είναι διαχρονικό!

-Να αλλάζουνε και να προσαρμόζονται στις ανάγκες της εκάστοτε εποχής, του ιδιοκτήτη, του χρήστη...

-Βέβαια. Είναι πολύ σημαντικό αυτό. Δεν ξέρω αν πήγατε και στα άλλα...

-Κτίριά του;

-Διαμερίσματα. Στης μητέρας μου δεν έχει αλλάξει τίποτα.

-Ναι. Πήγαμε στις μητέρας σας και στου κυρίου Φιξ.

-Του κύριου Φιξ έχει αλλάξει πάρα πολλές φορές. Όσα χρόνια είναι χτισμένο, τόσα χρόνια αλλάζει. Πάντα είναι υπό οικοδομή.

...-Αυτό λοιπόν έχει μία διαφοροποίηση με το αποκάτω. Η τυπική κάτοψη είναι το αποπάνω, της γιαγιάς μου. Της μητέρας μου, έχει ένα επιπλέον υπνοδωμάτιο. Δηλαδή, είναι η τυπική κάτοψη, όλοι οι υπόλοιποι χώροι, έτσι; Εκτός από το δωμάτιο υπηρεσίας και έχει προστεθεί ένα δωμάτιο γιατί ήμασταν τρία παιδιά, και χρειαζότανε ένα δωμάτιο ακόμα. Και τα δύο αγόρια είχαν δικό τους μπάνιο εκεί, η πόρτα που έκλεινε και... Το οποίο, αυτό, το ένα δωμάτιο ήταν με το δωμάτιο υπηρεσίας και επικοινωνούσε από την κουζίνα.

-Να σας ρωτήσω, στο ρετιρέ, έχει αλλάξει η εσωτερική διαρρύθμιση;

-Εκατό φορές. Από την αρχή αλλάζει.

-Τα έπιπλα δηλαδή, οι επενδύσεις;

-Όλα, όλα.

-Η ξύλινη επένδυση όμως είναι τελευταία... από τις τελευταίες αλλαγές.

-Τα αρχικά υλικά, τα μπάνια, τα πάντα, τα πάντα, εκτός από την ταπετσαρία στα μπάνια των ξένων, είναι το μόνο που έχει αλλάξει η μητέρα μου. Είναι όπως χτίστηκε. Δεν έχει αλλάξει το δάπεδο, το πάτωμά του δεν έχει αλλάξει, τα κουφώματά του, δεν έχουν αλλάξει. Όλα είναι όπως ήταν. Η είσοδος της πολυκατοικίας, εκτός από αυτό το απαίσιο επιπλάκι του θυρωρείου (γέλια), είναι όπως κατασκευάστηκε. Το γρασίδι, ο φράχτης, έτσι; Έτσι ήτανε. Δεν πειράχτηκε τίποτα. Η ασφαλτος στο δρόμο...

-Η... πισίνα; Το νερό;

-Όπως σχεδιάστηκαν αρχικά. Τίποτα δεν έχει αλλάξει. Το ασανσέρ μόνο έχει αλλάξει, είναι μεταλλικό, γιατί ήτανε στο χρώμα της σκουριάς, της πόρτας, με μία λογική συνέχειας από πάνω μέχρι κάτω, γιατί ό,τι σχεδίαζε ήταν από πάνω μέχρι κάτω, μία λωρίδα στη μέση, δηλαδή δεν είχε το παραθυράκι το κλασικό που είχαν τα ασανσέρ. Μια λωρίδα στη μέση και το χρώμα της σκουριάς για να ταιριάζει με τις ξύλινες πόρτες, και για να συνάδουν όλα αυτά... Μετά αλλάχθηκε και μπήκε ένα με αυτόματη πόρτα, αλλιώς είναι όλα...

(...)

-Γενικά η μητέρα σας ήταν ευχαριστημένη από... είναι ευχαριστημένη από το σπίτι;

-Και τη ζωή της εκεί...

-Πολύ.

-Δεν δημιουργήθηκαν προβλήματα στην κατοίκηση, χώροι που να μην βόλευαν και τέτοια...;

-Κοίταξε να δεις. Ο μόνος της προβληματισμός ήταν το σαλόνι.

-Που είναι ανοιχτό.

-Όχι. Που είναι πολύ μεγάλο. Είναι για δεξιώσεις, πιθανόν και η μητέρα μου δεν είναι των δεξιώσεων, και ήθελε να το ζούμε καθημερινά. Έκανε κάποιες απεγνωσμένες προσπάθειες... Έβαλε μία τηλεόραση στο σαλόνι, μπας και πηγαίνουμε στο σαλόνι αλλά δεν... (Γέλια)

-Μόνο όταν υπήρχε κόσμος καθόμασταν στο σαλόνι, αλλιώς... Είναι πιο cozy το γραφείο.

-Τώρα, σε ποιο βαθμό έχουν αλλαχθεί τα άλλα...;

-Όλα έχουν αλλαχθεί, γιατί όλα πουλήθηκαν. Εκτός της μάνας μου, που δεν έχει αλλαχθεί, του θείου μου που το άλλαζε, και λοιπά, τα άλλα έχουνε πουληθεί. (...)

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

01_ ΤΑΚΗΣ ΖΕΝΕΤΟΣ

ΤΟ ΠΡΟΦΙΛ ΤΟΥ ΑΡΧΙΤΕΚΤΟΝΑ

02_ ΤΟ ΚΤΗΡΙΟ ΣΤΟΝ ΤΟΠΟ ΚΑΙ ΤΟΝ ΧΡΟΝΟ

03_ ΓΕΝΙΚΕΣ ΕΝΤΥΠΩΣΕΙΣ ΑΠΟ ΤΟ ΚΤΗΡΙΟ

04_ ΤΟ ΔΙΠΟΛΟ ΠΕΛΑΤΗΣ <=> ΑΡΧΙΤΕΚΤΟΝΑΣ

05_ ΚΑΤΟΨΗ ΤΥΠΙΚΟΥ ΟΡΟΦΟΥ

06_ ΚΑΤΟΨΗ ΡΕΤΙΡΕ

07_ ΚΑΤΟΨΗ ΥΠΟΓΕΙΟΥ

08_ ΤΟΜΗ ΚΑΙ ΟΨΗ

09_ ΔΟΥΛΕΥΟΝΤΑΣ ΜΕ ΤΗ ΛΕΠΤΟΜΕΡΕΙΑ

10_ ΣΥΝΘΕΤΙΚΗ ΑΝΑΛΥΣΗ

10_ ΚΑΤΟΨΗ

11_ ΔΙΑΡΘΡΩΣΗ ΧΩΡΩΝ

12_ ΤΟΜΗ ΚΑΙ ΟΨΗ

13_ ΟΙ ΕΠΕΜΒΑΣΕΙΣ ΤΟΥ ΚΑΤΟΙΚΟΥ ΣΤΟ ΚΤΗΡΙΟ

ΣΕ ΒΑΘΟΣ ΧΡΟΝΟΥ

13_ ΤΟ ΡΕΤΙΡΕ

14_ ΤΟ ΥΠΟΓΕΙΟ

15_ ΤΟ ΚΤΗΡΙΟ ΜΕΣΑ ΣΤΗΝ ΕΠΟΧΗ ΤΟΥ

15_ Η ΕΠΙΔΡΑΣΗ ΤΟΥ ΓΟΚ ΤΟΥ 1955 ΣΤΟ ΣΧΕΔΙΑΣΜΟ

16_ ΜΟΡΦΟΛΟΓΙΚΟΣ ΠΡΟΣΔΙΟΡΙΣΜΟΣ ΣΤΟ 1957

17_ ΔΟΜΙΚΟ ΣΥΣΤΗΜΑ

18_ Η ΥΓΙΕΙΝΗ ΤΗΣ ΚΑΤΟΙΚΗΣΗΣ

19_ ΣΧΕΣΗ ΜΕ ΤΗΝ ΤΥΠΙΚΗ ΠΟΛΥΚΑΤΟΙΚΙΑ ΤΟΥ 1950

22_ Η ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ ΔΙΑΣΤΑΣΗ ΤΗΣ ΣΥΝΘΕΣΗΣ

22_ Η ΝΟΟΤΡΟΠΙΑ ΤΟΥ ΙΔΙΟΚΤΗΤΗ

23_ Η ΜΕΤΑΦΡΑΣΗ ΤΗΣ ΤΑΞΙΚΗΣ ΟΡΓΑΝΩΣΗΣ ΣΤΟ ΧΩΡΟ

24_ ΚΑΤΑΚΛΕΙΔΑ

25_ ΠΗΓΕΣ

26_ ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ

26_ ΑΠΟΣΠΑΣΜΑΤΑ ΑΠΟ ΤΗ ΣΥΖΗΤΗΣΗ ΜΕ ΤΟΝ ΚΑΡΟΛΟ ΦΙΣ

29_ ΑΠΟΣΠΑΣΜΑΤΑ ΑΠΟ ΤΗ ΣΥΖΗΤΗΣΗ ΜΕ ΤΗΝ ΕΛΕΝΗ

ΕΩΡΓΙΑΔΗ

31_ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

*ΣΤΟ CD ΠΕΡΙΛΑΜΒΑΝΟΝΤΑΙ ΑΡΧΕΙΑ ΣΧΕΔΙΩΝ ΚΑΙ ΤΑ ΑΡΧΕΙΑ
ΜΕ ΤΙΣ ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ ΑΠΟ ΤΙΣ ΣΥΝΕΝΤΕΥΞΕΙΣ